

Tajna organizacija zopet grozi. Poslala je grozilna pisma veleposlanikom Belgije in Italije v Parizu. V pisemih izražajo nezadovoljstvo zaradi »servilnosti do de Gaullovega režima« belgijske in italijanske vlade. V pisemih je rečeno, da bo »Nacionalni svet odpora«, tajna organizacija, ki je zamenjala OAS, ukrepal proti diplomatskim predstavnikom, ki so »sodelavci de Gaullovega režima«.

Politični teden

Po svetu . . .

DE GAULLE ZA SPREMEMBO USTAVE

Komaj je francoski predsednik de Gaulle zaključil svoj petdnevni obisk v Zahodni Nemčiji in se vrnil nazaj v domovino, je napovedal nekaj novih programskih točk za bližnjo prihodnost. Napovedal je, da bo zahteval spremembo ustave za neposredno izvolitev predsednika. In res je danes po radiu in televiziji sporočil svoj namen, da predlaga z referendumom, naj se predsednik francoske republike odslej izvoli na splošnih volitvah.

Po mnenju opazovavcev bodo v primeru pozitivnega rezultata referenduma verjetno v kratkem sledili drugi referendumi, ki bi se nanašali na francosko udarno silo, na uvedbo podpredsedstva republike in trajanja mandata predsednika republike. Kar se tiče trajanja mandata, ugotavljajo, da bi to trajanje eventualno skrajšali na pet let namesto sedanjih sedem, ker tudi poslanski mandat traja pet let.

Dejansko so se v francoski vladi že pretekli teden izvršile nekatere spremembe. Bivši visoki komisar v Alžiru Christian Fouchet bo postal minister za informacije, medtem ko bo sedanji minister za informacije Alain Peyrefitte postal minister za alžirske begunce.

De Gaulle in zunanji minister de Merville sta poročala o predsednikovem potovanju po Zahodni Nemčiji. Poudarila sta, da se bo sodelovanje med Francijo in Nemčijo okrepilo na štirih sektorjih: kulture, obrambe, diplomacije in gospodarstva. »Toda to ne ovira ohranitve ostalih zavezništav ali ostalih ustanov«.

KONFERENCA COMMONWEALTHA

se nadaljuje. Zaključili so splošno debato in se delo zdaj nadaljuje v štirih komisijah. Izrečene so bile ostre kritike na račun skupnega tržišča. Tudi seja britanske vlade je razpravljala o nadaljnjem stališču, ki ga naj zavzamejo zaradi močne reakcije in kritike proti vstopu Velike Britanije v skupno tržišče. Mac Millan je začel prepričevati ministrske predsednike Commonwealtha; njih stališča namreč zelo zaskrblyajo britansko vlado, kajti utegnili bi vplivati tudi na laburistično stranko, ki se sedaj že pripravlja na nove volitve.

ITALIJA

Okrog milijon italijanskih kovinarjev je pretekli teden začelo tridnevno stavko. Vsi kovinarji nameravajo stavkati od četrta do sobote vsak dan, dokler ne bodo industriji pristali na pogajanja o novi vsedržavni kolektivni delovni pogodbi. Hkrati s stavko pa se hočejo vzdržati vsakršnega nadurnega dela in dela ob praznikih. Stavke se udeležuje okrog 95 odstotkov delavcev, medtem ko se udeležba uradnega osebja giblje med 40 in 60 odstotki.

V soboto je predsednik vlade Fanfani prisostvoval otvoritvi prodora pod Mont Blanc. Ob tej priložnosti se je razgovarjal tudi s predsednikom francoske vlade Pompidoujem in zunanjim ministrom Couve de Murvillom. — Poslanska zbornica je nadaljevala razpravo o okrog sto popravkih k četrtemu členu zakona o nacionalizaciji električne industrije, ki pa jih še niso dočela izčrpati. V senatu pa se je zaključila splošna razprava o proračunu ministrstva za zdravstvo. V torek so se vršile razprave o enotni nižji srednji šoli, kjer so glavne težkoče glede latinščine.

KRIZA V BRAZILIJU

V Braziliji je nastala pred kratkim ostra kriza, ker je odstopila vlada premiera Brochada de Roche. Kongres ni hotel odobriti pooblastil za nujne reforme. Rocheju ni uspelo prepričati kongresa, ki je bil sklican na izredno zasedanje, da je treba razpisati plebiscit čimprej, najpozneje sredi oktobra, da bi volivci sami odločili o predsedniškem sistemu.

Vendar je huda politična kriza še pravočasno zavila na pot kompromisne rešitve. To je ugotovitev, ki jo navajajo v zelo obširnih poročilih o dolgi nočni seji parlamenta, ki je po omahovanju, zavlačevanju in dolgotrajni debati sprejel osnutek zakona o razpisu plebiscita o predsedniškem sistemu za 6. januar prihodnjega leta. Ta osnutek je sprejel tudi senat.

Ni pa takšna kompromisna rešitev trenutno še vplivala na pomiritev duhov v

državi, ki jo je zajela splošna stavka. Položaj je zlasti napet v pokrajini Guanabari, kjer je guverner Carlos Lacerda razglasil stavko za protizakonito in pozval policijo, naj vzpostavi red.

Predsednik vlade Goulart je imenoval za novega premiera profesorja Hermasa Lima. Upa, da mu bo z uvedbo predsedniškega namesto parlamentarnega sistema uspelo hitreje in lažje urediti vrsto problemov, ki so se nakupili v zadnjem letu po Quadrosovem odstopu.

ALŽIR

Tajna organizacija OAS je še zmeraj aktivna tako v Alžiru kot tudi v drugih evropskih državah. Poročila pravijo, da teroristična organizacija poskuša delovati in se obdržati tudi v neodvisnem Alžiru. Listi, ki izhajajo v Alžiru, poudarjajo, da so člani OAS, ne pa Alžirci, odgovorni za ugrabitve in umore evropskih prebivalcev v zadnjem času. Alžirske oblasti so prišle na sled sedmorici članov OAS, ki so skušali v neodvisnem Alžiru obnoviti svojo teroristično mrežo. Listi pišejo, da je njih cilj povzročiti zmedo, tako da bi bili Alžirci obdolženi zločinov, ki jih niso zagrešili. Končen cilj vsega tega pa je, prisiliti tudi tiste Francoze, ki so se odločili ostati v Alžiru, da zbežijo. Teroristi OAS so tri tedne po razglasitvi alžirske neodvisnosti ubili sredi Alžira sodnika francoskega porekla, ki je »izražal liberalizem do Alžircev«.

. . . in pri nas v Avstriji

AVSTRIJA NA KONCILU

K otvoritvi 2. ekumenskega koncila v Rimu bo odposlala tudi avstrijska mlada skupno z drugimi državami svojo delegacijo. Kakor je sklenil ministrski svet, bodo v tej posebni delegaciji zastopali Avstrijo minister za šolstvo dr. Drimmel, minister za trgovino Bock, poslanec Neugebauer in avstrijski poslanec v Vatikanu dr. Coreth. S strani socialistične partije ni bil imenovan nihče.

KREISKY V NEW YORK

V nedeljo zvečer je zunanji minister dr. Kreisky odpotoval v New York, kjer se je v torek pričela generalna skupščina OZN. Izjavil je, da ne pričakuje od zasedanja nobenih presenečenj. Poudaril je, da tokrat žalibog ne bodo obravnavali Južnotirolskega problema. Sicer so pogledi na ta problem postali bolj optimistični, a vendar problem še ni našel končne rešitve.

V ZNAMENJU VOLITEV

stojijo sedaj skoraj vsa zborovanja, ki se vršijo po vsej Avstriji. Obe koalicijski stranki sta v preteklih dneh sklicali več

Agentije OAS v Alžiru dobivljajo zdaj ukaže neposredno od svojih kolovodij, ki so zbežali v Francijo in Španijo, zaključujejo listi.

V Alžiru še ni prišlo do premirja. Preteklo nedeljo bi se morale vršiti volitve. Kljub temu, da se je posrečilo sestaviti kandidatno listo, je politični urad odložil glasovanje za nedoločen čas. Po zadnjih vesteh zgloda, da se bo Ben Belli posrečilo urediti položaj, ki se je pred časom toliko zaostril, da je prišlo do prelivanja krvi. Glede volitev so stališča zelo deljena.

Voditelj političnega urada FLN Ben Bella je govoril na slovesnosti ob začetku gradnje industrijskega objekta nedaleč od Orana. Izjavil je, da bo Alžir »čez dva ali tri tedne postal oaza miru. Napenjamo vse sile, da bi okrepili mir in varnost, od česar je odvisen gospodarski razvoj naše države.«

ŽENEVA

V Ženevi je konferenca za atomsko premirje končala s svojim delom. Delegati so pripravili daljše poročilo, ki ga bodo prebrali na prihodnjem zasedanju OZN. Tudi tokrat niso dosegli nobenega uspeha.

OZN ZASEDA

Na zasedanju skupščine OZN je ameriški delegat obsodil ZSSR, da je prva začela z atomskimi poskusi v ozračju, medtem ko je krivila vlado Združenih držav, da dela poskuse, ki ogrožajo vso človeštvo. Ameriške poskuse, je nadaljeval delegat Plimpton, najavi vlada ZDA že pravočasno, kar zagotavlja večjo varnost.

shodov, da bi tam »razglabljali« o perečih problemih v avstrijski politiki. Tudi razni sestanki študentov in druge mladine so se vršili v znamenju bližajočih se volitev.

SPOR ZARADI SLADKORJA

se je končno rešil. Oba partnerja sta se sporazumela. Povišanje cen sladkorja bodo preložili na marec 1963. Notranje ministrstvo bo proučilo predloge industrije do decembra tega leta. Delavcem v sladkorni industriji je tako uspelo, da so dosegli povzvišanje plač.

V MOSKVO

se je napolil pretekli teden vicekancler dr. Pittnermann na čelu delegacije podpravljen avstrijske industrije, da bi utrdil gospodarske stike s Sovjetsko zvezo in se srečal z raznimi predstavniki sovjetske proizvodnje. Že v petek se je srečal s Kossiginom, ki je zastopnik ministrskega predsednika. Nadaljujejo program z ogledom neke tovarne za težko industrijo, ogledovanjem proizvodnje, rudnikov in plavžov pri Doneck in Kir Krivoj Rog.

KULTURNI OBZORNİK

Presenečenje na beneškem festivalu

Največje presenečenje letošnjega filmskega festivala v Benetkah predstavlja sovjetski film »Ivanovo detinstvo«, ki je prejel skupno z italijanskim filmom »Družinska kronika« prvo nagrado. Poznavci so sicer Zurlinijev nagrajeni film hvallili ter ga uvrstili med favorite. Tega pa nikakor ne moremo reči o sovjetskem filmu, saj tridesetletnega režiserja Tarkowskega je le malokdo poznal. Vedeli smo edino, da je »Ivanovo detinstvo« njegov prvi daljši, celovečerni film. Bilo je sicer jasno, da bo sovjetska filmska proizvodnja nagrajena, vendar pa smo pričakovali, da bo nagrado odnesel film »Ljudje in živali« režiserja Gerasimova.

Medtem ko so filmski producenti prikazovali svoje filme z vsemi mogočimi reklamnimi novostmi, se teh trikov sovjetski režiserji niso poslužili. Bilo jih je le težko najti in se z njimi pogovoriti, kajti pogovor potom prevajalca le s težavo teče. Tako sta bila ruska filma aktualna samo na večer, ko so ju na Lidu predstavljali. Še teže pa je bilo najti sovjetskega igralca ali režiserja samega, ne da bi ga spremljal uradni partijski vodič, ki je dobesedno sam, brez umetnikovega dovoljenja odgovaljal na postavljena vprašanja.

Novo presenečenje predstavlja dejstvo, da se je sedaj prvič zgodilo, da je bil nagrajen režiser, ki je predstavil svoj filmski prvenec. Nad novico je bil najbolj presenečen sam Andrej Tarkowski. Toda kdo je mladi zvezdnik filmske režije? Andrej Tarkowsky je suhe, srednje postave, bledega obraza in živih oči. Na videz bi mu ne dali več kot 25 let. Ko se je temu ali onemu častnikarju posre-

čilo, da ga je intervjuval brez partijskega vodiča, je bilo opaziti, da odgovarja na postavljena vprašanja impulzivno. Zelo rad namreč zagovarja svoje mnenje o filmski umetnosti. Kljub temu da je bil letos nagrajen za film, ki je bil njegov prvenec, pa nikakor ne smemo misliti, da je Andrej Tarkowski novinec. Šest let je namreč delal pod nadzorstvom enega največjih sovjetskih režiserjev, slovitiga mojstra Romma.

Tarkowski ne spada v ono zvrst filmskih režiserjev, ki zagovarjajo teoretični razvoj filma. To svoje prepričanje je poudaril na tiskovni konferenci, ki jo je imel ob priliki, ko je predstavil častnikarjem svoje delo. Tarkowski se drži načela: pri filmskem ustvarjanju ne smemo govoriti o neki logični zasnovi, ker je film poezija z ekspresivno možo dobro posnetih slik. Svoje filmsko delo je tako predstavil: »Mali dvanaestletni Ivan je na fronti v skupini partizanov, ki kvarijo ceste in mostove, da bi Nemcem preprečili hitro napredovanje. V teh trenutkih se otrok večkrat spominja na svojo mater, na srečne trenutke, ki jih je preživel v njeni bližini. Vse to pa sem hotel prikazati na fantastični in realni način.«

Tarkowski je kot vsi pesniki ohranil v sebi jasen spomin na mladostna leta, poleg tega pa je bil za časa vojne sam deček in lahko v celotnem delu zaznamo avtobiografske momente. Posebno pa se avtobiografija zapazi v trenutku, ko avtor predoči vso svojo zagrenjenost in sovraštvo do vojne.

»Ivanovo detinstvo« spada med one redke sovjetske filme, katerih glavni cilj ni v propagandističnih tonih celuloidnega traka.

SLOVENCİ

doma in po svetu

Uspešen nastop Miloša Pahorja

V tržaškem avditoriju so pretekli teden uprizorili drugi ljudski koncert, ki ga je dirigiral 23-letni Poljak nemške šole Marek Janowski. Posebno pa je razveselil nastop mladega godbenika, člana tržaškega filharmoničnega orkestra, flavtista Miloša Pahorja. Od gojenca šole Glasbene Matice in pozneje tržaškega konzervatorija se je Miloš Pahor razvil v odličnega flavtista, ki je nastopal že s težkimi in obširnimi odstavki na koncertih tržaškega filharmoničnega orkestra in pri izvajanjih opere v gledališču »Verdi«. Očitno je Miloš Pahor dosegel tisto raven, od koder je možen dosežek najlepših uspehov. To je pokazal njegov zadnji nastop.

Uspeh slovenskega slikarja v Avstraliji

Slovenskega slikarja Stanislava Rapotca avstralski tiska uvršča med najbolj znane in priznane umetnike v Avstraliji. Umetnostni kritiki se o njegovih umetninah zelo pohvalno izražajo in poudarjajo, da je njegova umetnost krepka in močna.

Iz moderne galerije v Ljubljani

V Moderni galeriji v Ljubljani so priredili razstavo osnutkov za spomenik, ki ga mislijo postaviti komunistični revoluciji na Trgu revolucije (to je na bivšem Kongresnem trgu). Pri natečaju je sodelovalo 39 kiparjev in arhitektov. Prve nagrade v višini 1 milijon dinarjev ni prejel nobeden, drugo nagrado tudi v višini enega milijona dinarjev si delita kipar Drago Tršar in arhitekt Braco Mušič, oboje iz Ljubljane. Dve tretji nagradi so dobili umetniki iz Beograda. Četrto v znesku 600.000 dinarjev je dobil spet Ljubljančan, arhitekt Boris Gaberšek.

Antologija slovenske poezije v francoščini

Pri znani pariški založbi Seghers je pravkar šla antologija slovenske poezije v francoskem prevodu z naslovom »Antologie de la poésie slovène«, ki predstavlja prvič v večjem obsegu slovensko poezijo tujemu kulturnemu svetu. Zato pomeni izid te knjige, ki je sad dolgotrajnih priprav, lep kulturni dogodek, pred vsem pa močno manifestacijo slovenske kulture v romanskem svetu. Pesmi so izbrali Cene Vipotnik, Drago Šega in Jože Kastelic, prevedel pa jih je Viktor Jesenik. Drago Šega je knjigi napisal daljšo uvodno študijo, predgovor pa je delo francoskega pesnika Marca Alynja, ki je poleg drugega tudi pregledal tekste. Antologija se začne s Prešernom, zastopani pa so Jenko, Gregorčič, Aškerc, Cankar, Kette, Murn, Zupančič, Gradnik, Golia, Gruden, Jarc, Seliskar, Anton Vodnik, Kosovel, Klopčič, Božo Vodusek, Udovič, Vipotnik, Bor, Kajuh, Levce, Minatti, Krakar, Menart, Zajc in Kovič.

Plodno prevajalsko delo

Jurčičev »Jurij Kozjak« je preveden že v 43 jezikov. Samo pri francoski založbi »Mame« je izšel v četrty izdaji, kar pomeni nenavaden in edinstven uspeh slovenskega dela v tujini. Velike zaslugе za to ima dr. Ferdinand Kolednik, ki je prevedel to Jurčičevo povest v italijanščino, nemščino, angleščino in še več drugih jezikov. Letos je izšel v montrealškem mesečniku »Le Bulletin des Agriculteurs« njegov prevod Jurčičevega »Sosedovega sina«. Dr. Kolednik sedaj pripravlja za neko pariško založbo slovenski izbor črtic Ivana Cankarja, v nemščini pa bo izšel njegov prevod Finžgarjevega romana »Pod svobodnim soncem«.

Slovenska filharmonija bo gostovala v Švici

Slovenska Filharmonija v Ljubljani se pripravlja na svojo prvo koncertno turnejo po Švici. 10., 11. in 12. oktobra bo imel veliki simfonični orkester slovenske Filharmonije pod vodstvom dirigenta Sama Hubada tri koncerte v Baslu, Bernu in festivalskem kraju Asconi pri Locarnu. Kot solist bo sodeloval violinist Dejan Bravničar. Na programu gostovanja so slovanska glasbena dela, in sicer Ramovšova skladba Musique funebre, Prokofjeva II. koncert za violino in orkester ter Čajkovskega V. simfonija.

Zbor »Vinko Vodopivec« v Egiptu

Kakor smo že poročali, je primorski akademski pevski zbor »Vinko Vodopivec« pridobil lepe lovorike na X. mednarodnem pevskem tekmovanju v Arezzu v Italiji. (V drugi kategoriji — moški zbor — je dosegel tretje mesto, ženskem zboru pa je žirija prisodila med 35 tekmecev častno peto mesto). Zbor »Vinko Vodopivec« bo jeseni skupno z ostalo skupino ŠKUD »Akademika« odpotoval na turnejo v Egipt.

Umril je najstarejši Benečan

V Klinjah v Beneški Sloveniji je umrl najstarejši beneški Slovenec in tudi najstarejši človek v Jurčičevi Benečiji, Jožef Jusič. Dopolnil je 107 let. Žal nimivo je, da so ga pri vojaškem naboru izvrgli zaradi izredne telesne slabosti. Pogreb se je izvršil na občinske stroške. Udeležili so se ga tudi predstavniki krajevne in občinske uprave.

Thalidomid — pomirjevalno sredstvo

Otroci so se rodili pohabljeni

Javno mnenje je zelo razbunjeno zaradi številnih otrok, ki so se v zadnjem času rodili pohabljeni. Ta pohabljenost se pripiše uporabi raznih pomirjevalnih sredstev, zlasti »thalidomida«, ki so jih matere jemale za časa nosečnosti. Svetovni tisk je obširno o tem poročal, zato ni naš namen obravnavati posamezne slučaje, temveč ustaviti se predvsem pri moralnem problemu tega vznemirljivega pojava.

Tudi v Vatikanu so došle polemike, ali naj se nosečnost prekine pri tistih ženskah, ki so uporabljale ta pomirjevalna sredstva. Angleška zbornica je odklonila predlog za tak zakon. Z moralnega stališča ne obstaja noben dvom. Ni samo katoliška Cerkev tista, ki kategorično prepoveduje umor nedolžnega bitja, temveč narava sama. Človeško življenje je sveto že od prvega trenutka, ko se spočne. Vsak človek je sestavljen iz telesa in neumrljive duše in ima večno usodo. Samo brezbožno in materialistično pojmovanje zanika vrednost bolečine in trpljenja. Zgodovina nam dokazuje, koliko »nenormalnih« bitij je doseglo v življenju mnogo več kot nekatera tako zvana normalna. Bolečina in trpljenje nista absolutno zlo za tistega, ki ima krščanski pogled na življenje.

Uporaba pomirjevalnih sredstev

Sedaj pa nekaj besed o uporabi pomirjevalnih sredstev. Kaj se razume pod to besedo? Ni lahko odgovoriti na to vprašanje, kajti niti najbolj izkušeni niso edini o tem, kakšno definicijo naj dajo. Toda dovolj je pomniti, da se pod to besedo razumejo tista nova zdravila, ki imajo nasilno, da pomirjevalno vplivajo na osrednji živčni sistem. Odkritje teh zdravil je ogromnega pomena za psihiatrijo. Mnoge duševne bolezni, ki so bile nekdaj neozdravljive, niso danes več nevarne, druge se učinkovito zdravijo prav s temi pomirjevalnimi sredstvi.

Toda žal se ta zdravila ne uporabljajo samo v bolnicah, temveč se mnogi zatekajo k njim brez zdravniškega nasveta, ker jih muči depresija, strah, tesnoba. Intenzivnost modernega življenja, mestni šum, kaos prometa, delovni sistem so povzročili v našem živčnem sestavu veliko napetost. Kdo se namreč lahko smatra popolnoma mirnega in normalnega? In prav tu nastane problem: Je dovoljeno premagati to stanje z uporabo pomirjevalnih sredstev? Seveda ne mislimo tu na specialiste, ki z njimi zdravijo razne bolezni. Uporaba teh zdravil je podvržena moralnim pravilom. Vsakega zdravlja: zdravnik mora ugotoviti njihov pozitiven ali negativen vpliv in se jih posluževati v gotovih boleznih. Jasno je, da je moralno prepovedano uporabljati snovi, ki utegnejo škoditi porajajočemu se bitju.

Pamet povsod

Kadar gre za osebno uporabo pomirjevalnih sredstev seveda ni nikakor prepovedano zatekati se k njim, ne da bi se posvetovali prej z zdravnikom, če se ta uporaba omeji na enkrat ali dvakrat. Sam papež Pij XII. je rekel: »Človek ima vso pravico, da se poslužuje vseh tistih sredstev, ki mu jih narava daje, da lahko zatire fizično bolečino.« Ni torej prepovedano boriti se proti nespečnosti, tesnobi in depresiji. Toda ne smemo pozabiti, da predstavlja uporaba teh zdravil tudi nevarnost in zato jo mora kontrolirati izkušen človek. Kar je zelo nevarno, je zloraba teh sredstev. Pričakovati popolno rešitev za vse skrbi, za vse trpljenje, za vse bolečine od

teh »osrečujočih pilul« in zahtevati od njih nekak raj na zemlji, pomeni precenjevati njihovo moč. Jemati jih brez vsakršne zdravniške kontrole, pomeni povzročiti veliko škodo psiho-fizičnemu zdravju. Je skrajno nevarno ošibiti voljo, uničiti zmožnost, da se v polni zavesti sprejmejo življenjski boji.

Križ je dediščina za vse ljudi, ne samo za kristjane. Ako se objame ta križ z ljubeznijo, lahko postane to najboljše pomirjevalno sredstvo, ki nudi najčistejšo veselje tudi v neizogibnem trpljenju vsakdanjega življenja. Duša in telo tvorita eno samo celoto. Telo vpliva na dušo, toda tudi duša vpliva na telo. Pravilno je boriti se proti bolečini; toda zahtevati, da se z uporabo pomirjevalnih sredstev odžene od nas vsako trpljenje in da se rešijo vsi življenjski problemi, je usodna napaka, ki jo je treba prej ali slej zelo drago plačati!

Začrtali so program

(Še nekaj misli o I. katoliškem shodu)

Slovesno zborovanje na prostem

Na javnem zborovanju zvečer je spregovoril škof dr. Jakob Missia. Pokazal je na vzpon narodnostne ideje in kako tudi slovenski narod stopa po poti do pravic, od Boga mu danih. Toda pripomnil je, da je bilo krivo pojmovanje narodnostne ideje vzrok, da so Judje Kristusa izdali. Zastoj zidajo narodnjaki, če ne zidajo na temelju krščanskega nauka in s Kristusovo Cerkvijo. »Bog naprej, in mi za njim!« Če rečemo: »Hvaljen Jezus!«, se s tem spomnimo na moža, ki ni poznal polovičarstva, ampak je bil — cel mož: mož truda in trpljenja. Nam je pa vsem že nekako prirojeno polovičarstvo. Vsi le premnogokrat vidimo in odobravamo kaj, in vendar tistega ne storimo. Polovičarsko, plašno in malo junaske se odtegujemo temu, kar zahteva kak večji napor.

Mariborski škof dr. Mihael Napotnik je bil drugi govornik. V imenu odsotnega goriskega nadškofa je spregovoril msgr. Gabrijevčič in želel, da bi bili vsi Slovenci kakor enega jezika, tako enega srca v sveti veri in ljubezni. Sporazumeti se med seboj, ponižni in pokorni biti, zediniti se med seboj!

Končno je dr. Anton Jeglič, tedaj še sarajevski generalni vikar, pokazal temelje katoliškega življenja. Zaključil je celjski advokat dr. J. Srnec.

Naslednji dan je bila v stolnici sv. Nikolaja v Ljubljani pontifikalna maša, pri kateri je dr. Missia znova razlagal, kaj se pravi »katoliško delovati«. V katoliški Cerkvi ne more biti »naprednjakov«, ne »nazadnjakov«, ampak vsi morajo biti »korenjaki«. Prava katoliška dejavnost je vse

nekaj drugega kot — nekateri pravijo — »klerikalna napetost in prevzetnost«.

Na naslednjem zborovanju na prostem je bil tokrat začel kanonik dr. Križanič iz Maribora in govoril o razmerju med vero in narodnostjo. »Pustite Slovencem dve

Dr. Anton Mahnič

(Lesorec Mihe Maleša)

reči, ki sta nam dragi kakor svetle oči: sveto katoliško vero in pa besedo materino!« je zaklical in spomnil rojake na velikega Antona Martina Slomška. — Sledil mu je

kanonik Karel Klun in razložil potrebo verske šole in da se morajo starši za to brigati.

Beseda poslanca Gregorja Einspielerja

»Kdor pridobi šolo, ta gospoduje. Pri nas v Avstriji je šola pridobil liberalizem, zato gospoduje ta pri nas,« je dejal nato naš rojak Einspieler. »Zoper tega gre v prvi vrsti naš boj. Liberalizem, ki je pogoltnil narodom premoženje, hoče imeti še našo kri, naše otroke... Pri vas na Kranjskem je še veliko bolje, imate med učiteljstvom mnogo poštenih, vernih mož, ki odgajajo slovensko dečo v pravem duhu. A pri nas na Koroškem je v tem oziru žalostno, ker naše učiteljstvo je skozi in skozi liberalno in najhujši sovražnik naših slovenskih šol. Po teh šolah se razširja neka modrost, ki je pred Bogom norost... Naša koroška šola ima še drugi nedostatek: v naših šolah ni materinskega jezika. Vsi ugovori in prošnje so bile zastoj; dasi je državni temeljni zakon čisto jase in določen, vendar ga vlada ne izvršuje... Kjer je ljudstvo še ostalo pri svojem materinskem jeziku, tam je ostalo tudi verno krščansko. Kjer pa je postalo nemško, je postalo tudi liberalno in brezversko.«

Avstrija stoji močna na zvestobi svojih narodov. Zvestoba pa gre prav tako daleč kakor pošteno versko prepričanje. Liberalizem pa je hinavski in izdajica nad svojo domovino. Kdorkoli torej dela v ponemčevanje Slovencev na Koroškem, ta dela za liberalizem in posredno za pogin Avstrije. Tako delo ni patriotično, ni katoliško. Ponemčevanje je pa tudi proti nauku sv. katoliške Cerkve, ki se drži povsod in vselej tega načela: Vsakemu svoje, vsakemu narodu svoj jezik in svojo lastnijo. Zato je edino pravo tenjati: versko šolo v materinem jeziku. — Sedanje šolske razmere na Koroškem so polkvarile ljudstvo že za tri rodove. Zato se upreti temu z vso silo, kar nas je katoliških in narodnih!«

Nadaljnji programski govori

Za našim rojakom je spregovoril Gorican dr. Anton Mahnič in kot filozof in ideolog dokazal, da si vera in prava znanost ne nasprotujeta. Potem je kanonik Janez Flis govoril o cerkveni umetnosti. »Ne da se tajiti,« je rekel, »da je umetnost sila, ki globoko sega v razvoj in oliko narodov. Umetnost, ki je svesta si svojega vzvišenega poklica, ublažuje narod, vzbuja v njem blage, plemenite, vzvišene misli, povzdigne ga do visoke stopnje olike. Posreduje med naravnim in nadnaravnim njegovim namenom, napravlja mu blag duševni užitek. Ako pa umetnost ne odgovarja svojemu vzvišenemu poklicu in se poda v službo meseni poželjivosti in gizdavi slavohepnosti, tedaj ona le povečuje socialni nered, pomehkuži narod, ga bega, vzbuja v njem strasti, ki jih noben posvetni zakon krotiti ne more.«

(Dalje prihodnjik)

Naši kraji in ljudje:

ANTON JANEŽIČ

Eden izmed številnih koroških Slovencev, ki so s svojim delom dokazali, da je rodila koroška zemlja največje Slovence, je Anton Janežič, eden izredno dobrih slovničarjev in književnih organizatorjev.

Anton Janežič je bil rojen leta 1828. v Lešah pri št. Jakobu v Rožu, umrl je 18. 9.

venščine in nemščine. Študiral je na dunajskem vseučilišču, kjer je bil njegov profesor Miklošič. Po končanem študiju je poučeval na celovski realki, pa tudi na gimnaziji. Zaradi preobilice dela in ne najboljše zdravja je prišel bolehati. Lotila se ga je jetika in moral je na dopust, s katerega se ni več vrnil.

Že zgodaj se je vzbudila v Janežiču narodna zavest. Ljubezen do slovenskega jezika in knjige mu je privzgojila že mati, ki je rada brala slovenske knjige. Nekoliko se je s slovensčino seznanil tudi v šentjakobski ljudski šoli. Razen tega je v narodnostnem oziru nanj dobro vplival njegov rojak profesor Ahacelj, ter Jarnikov učenec in prijatelj, Matija Majar, ki je prišel leta 1843 v Celovec za stolnega kaplana. Tako je bil Janežič notranje dobro pripravljen, ko mu je bila poverjena naloga slovenskega učitelja na gimnaziji. Za pouk pa je bilo treba učnih knjig, ki jih tedaj še ni bilo. Janežič se je tega dela z vso vnemo lotil. Leta 1849. je izdal knjigo »Kurzer leichtfasslicher Unterricht in der slowenischer Sprache«. Takoj nato se je lotil sestavljanja slovensko-nemškega slovarja, ki se mu je dobro posrečil; posebno je sijajna njegova druga izdaja. Tem učnim pripomočkom je dodal še »Slovensko berilo« za Nemce. Nato se je lotil sestavljanja učnih knjig za slovenske dijake. Izdal je najprej »Cvetje slovenskega naroda«, »Slovenske narodne pesmi, prislovice in zastavice«. Ker nismo imeli dobre in pripravne slovenske slovnice, se je tega dela lotil Janežič. Knjiga je izšla leta 1854. z naslovom »Slovenska slovnica s kratkim pregledom

slovenskega slovstva ter z malim cirilskim in glagolskim berilom za Slovence«. Knjiga stoji na višku tedanje znanosti. Osnovana je po vzorcu šolskih slovnice. Rokopis sta mu pred izdajo pregledala Miklošič in Metelko. S to knjigo je Janežič uglasil pot enotnemu slovenskemu jeziku. Slovnica je doživela deset izdaj in so jo skozi 62 let uporabljali v šolah. Dodatek k slovnici, ki je izšel tudi v samostojnem zvezku (Pregled slov. slovstva z malim cirilskim in glagolskim berilom), je naša prva šolska knjiga o slovenski književni zgodovini in obenem naša prva staroslovenska čitanka. Janežič je napisal še več drugih šolskih knjig. Za nižje razrede je napisal »Cvetnik«, »Cvet slovenske poezije« (za V. in VI. razred) in »Cvetnik slovenske slovesnosti« (za višjo gimnazijo in realko). Z njimi je položil temelje za pouk slovenskega jezika v srednjih šolah.

Še važnejše je njegovo izdajanje in urejanje leposlovnih listov. Ko je konec marca 1850 po četrtletnem životarjenju premislil prvi slovenski leposlovni list, Drobničev tehnik »Slovenska Čbela«, in je hkrati prenehala izhajati tudi ljubljanska »Slovenija«, je nenadoma osnoval drug list z naslovom »Slovenska Bčela«. Okrog nje je zbral najboljše tedanje pesnike, pisatelje in znanstvenike. Janežiču je šlo predvsem za obnovo slovenske pripovedne književnosti, ki je do tedaj še nismo imeli. Ker je bila podpora od strani naročnikov premajhna, je moral list kmalu ustaviti. Leta 1857. se je ponovno oglašil mogočen klic po leposlovnem listu. Janežič je pričel izdajati »Slovenski Glasnik« (1858—1868). Ta

list je za razvoj našega slovstva izrednega pomena. Pri njem so sodelovali: Levstik, Jenko, Cegnar, Valjavec, Stritar, Gregorčič, Erjavec, Zarnik, Jurčič in drugi. Poleg leposlovja in znanstva je prinašal »Slovenski Glasnik« tudi kritiko, kar je bilo v tedanjih časih najnevarnejše delo. Kritika ga je leta 1868, tudi pogubila. Da bi mogoč priobčevati tudi obširnejše spise, je ustanovil še »Cvetje iz domačih in tujih logov«. V tej zbirki, ki obsega 22 večjih in manjših knjig, je izšel prvi slovenski roman »Deseti brat« (Jurčič). Leta 1851. je predlagal Janežič v »Slovenskem Glasniku« ustanovitev društva, ki bi izdajalo slovenske knjige. Ljubljana in slovenska javnost se za ta predlog nista navdušili. Navdušil pa se je Slomšek, ki je hotel to izvršiti že leta 1845., pa mu vlada ni dovolila. O veliki noči 1851. leta je povabil Janežiča in Einspielerja k sebi v št. Andraž in ju nagovoril, naj se s celovškimi rodoljubi zmenita za ustanovitev takega društva.

V jeseni istega leta je že bilo ustanovljeno in oblastno dovoljeno Mohorjevo društvo, leta 1852. pa so že izšle prve knjige. Duša novoustanovljenega društva je bil Janežič.

Delo, ki ga je opravljal, je bilo naravnost ogromno. Vodil je novo slovensko slovstvo, ki mu je razširil obzorje na razna področja, posebno na pripovedništvo, na poti iz otroške dobe do mladeniške čistosti, ko je mirno lahko prepustil vodstvo drugim, mlajšim in krepkejšim rokam. Ključ do razumevanja njegovih uspehov je njegova neugnana marljivost, železna vztrajnost in neizmerna potrpežljivost in miroljubnost.

1869. v Celovcu. Bil je iz premožne kmečke družine, ki je dala Slovincem več izobraženih mož. Ko so v Celovcu ustanavljali realko, se je pričel pripravljati za učitelja slo-

ŠT. JAKOB V ROŽU

(Zadružni jubilej)

V nedeljo, 30. septembra, bo proslavila naša Hranilnica in posojilnica svojo 90-letnico. Ob 2. uri popoldne je v Narodnem domu jubilejni občni zbor z govori, petjem in običajnimi točkami. Ob tej priliki se hočemo spomniti naših velikih zaslužnih zadrušnikov in njihovega nesebičnega prizadevanja za gospodarsko dobrobit občanov. Hkrati pa bomo poživili devetdesetletno zadružno dobo iz še obstoječih prič, spominov in vtisov. Prijatelji našega zadružništva iskreno vabljeni!

SELE

(Nezgode in drugo)

V ponedeljek, dne 27. avgusta, se je pri podiranju dreves v gozdu ponesrečil Primož Mak, pd. mladi Gregej za Humbrkom na Sred. Kotu. Udarila ga je veja padajoče posekane smreke, da je padel in dobil poškodbe v hrbtenici. Prepeljali so ga v bolnico v Celovec. Verjetno bo zdravljenje trajalo več mesecev. Želimo mu, da se popolnoma ozdravi kmalu vrne k svoji mladi ženi in staršem.

Tudi Matija Čertov, pd. Teul na Šajdi, se je pri nalaganju hlodov blizu Šmarjete laže ponesrečil. Nesreča res nikoli ne počiva!

Pa še našega gospoda kaplana Matka je v petek 7. sept. hudo prišlo, da so morali naglo iskati zdravniške pomoči doma in nato v elizabetinski bolnici v Celovcu. Hvala Bogu, da so se čez teden dni brez operacije mogli vrniti domov in da bodo spet mogli voditi dela v novi cerkvi.

Lastovke se še ne odpravljajo na jug. Čebelar Peter Olip je še drugi teden septembra dobil krepak roj. To obeta lepo jesen v Selah.

ŠT. VID V PODJUNI

(Razne novice)

Z novim šolskim letom sta nastopili pri nas svojo službo dve novi učiteljici: gospodična Gizela Smole in g. Sonja Erlach.

Dne 19. 8. je bila v št. Lipšu poroka Andreja Pekec, Zduvca na Proboju, in Barbare Dlopst, 9. 9. pa je bila v št. Primožu poroka Jožeta Perne in njegove izvoljenke Angele Košmerlj, delavke pri Gražanju na Proboju. Novoporočencem želimo vse dobro na novi življenjski poti.

SELE — KOT

(Električno luč bi radi...)

V soboto, dne 15. septembra t. l. se je zbralo precejšnje število ljudi Srednjega in Zgornjega Kota v domači gostilni »Pri žagi« na razgovor o elektrifikaciji v tem kraju. Kot zastopnika AEG (Allg. Elektrizitätsgesellschaft), to je firma, ki izvrši elektrifikacijsko delo, sta bila navzoča gospod ing. Scherwitzl in elektromontažni vodja gospod Žužek Franc. Zadnjega že dobro poznamo, ker je on vodil delo elektrifikacije na Bajtišah.

Ob tej priložnosti smo se skupno pomenili in premišljevali, če že ni napočil čas, da bi vsem Kočanom posvetila električna luč morda v kakih dveh ali treh letih. Večina navzočih je bila mnenja, da gotovo ni več posebnega se o tem danes pogovarjati, če pomislimo, da so ta naš načrt naši sosedi že izvedli na Bajtišah, v Slovenjem Plajberku, na Obirskem itd. Sploh pa ni treba več omeniti že davno elektrificiranih krajev Zg. Koroške. Prepričani

Pri nas na Koroškem

smo bili, da to, kar so drugi že zmogli, tudi mi zmoremo. Zavedamo se pa tudi, da je treba vsako važno odločitev dobro premisliti in od vseh strani osvetliti.

Gospod inž. Scherwitzl, ki ima že dolgoletno prakso na tem področju, nam je na podlagi provizoričnega načrta pokazal več možnosti uresničitve našega načrta. Na najboljši preče vprašanje vseh udeležencev, koliko bo stalo posameznika, nam seveda ni mogel še dati jasnega odgovora. To bo mogoče šele, če bomo vedeli za točno število resnih interesentov.

Željo po poštenih električnih luči smo izražali s tem, da smo na koncu razgovora na-

pravili prvi važen korak in ustanovili 'Združenje za izvedbo elektrifikacije' (Lichtbaugemeinschaft). Napeti vse svoje sile za dobro stvar ter delati v odboru za vse naše ljudi so bili pripravljeni: Kelih Oto, pd. žg. Mlečnik; Hanzi Čertov, pd. Odami; Herman Velik, učitelj; Alfred Wachauer, gozdar; Lukas Dovjak, pd. Lukan; Peter Olinovec, pd. Toman.

Naloga teh bo v prvi vrsti, da pritegnejo še ostale, ki imajo še pomisleke zaradi potrebnosti, zaradi plačila itd., in v drugi vrsti, da poskrbijo pri pristojnih oblasteh za pomoč, ki nam gorskim kmetom in delavcem pripada ravno tako kot drugim.

Jogrove mame v Škocijanu — ni več

Težak udarec je zadel Jogrovo družino v Mali vesi pri Škocijanu, pa tudi vse, ki so prihajali v gostoljubni Jogrov dom in jim je bila Jogrova gospodinja Marija Kačnik kot mama.

V ponedeljek, 10. septembra, je izdihnila blago dušo žena, kakršnih je malo in je živela iz trdnih, zdravih korenin koroške zemlje in iz globoke vernosti, ki ji je dala moč, da je potrpežljivo prenašala vse udarce in težo življenja. Doma je bila iz znane Ferjanove družine — Picej; njen oče je bil dolga leta župan v Škocijanu. Njen brat je postal zdravnik v Slovenjem Gradcu na Štajerskem. Poročila se je z Mihaelom Kačnikom iz Male vesi in v skupnem naporu sta uredila Jogrov dom za najimnitnejšega v Škocijanu. Zaradi naprednosti je bil Joger zastopnik kmetov v Okrajni kmečki zbornici in zastopnik Slovencev v občinskem odboru. Darovala je življenje štirim otrokom, toda prav edini sin Mihej, ki naj bi prevzel Jogrov dom, je postal njena največja bolečina, ki jo je skrito nosila od vojske, iz katere se ni vrnil, pa do groba. Bile so še mnoge bridkosti med njo in po njej, toda to je oslabilo njeno srce, da je zadnja leta začelo omagovati in se je po

hudi bolezi strlo.

Zvesto je stala možu ob strani skoro 50 let in prav zato je za Jogrovega ateja ta ločitev tako težka. 50 let združena v delu, veselju in žalosti, v molitvi in žrtvi! Skrbna dobra mati je bila otrokom, ki jih je hotela vzgojiti kot verne in zveste svojemu narodu, čutili so vsi njeno ljubezen in ji vračali ljubezen. Toda njeno splošno ime »Jogrova mama« že pove, da je bila kot dobra mati do vseh, ki so k njej prišli ali bivali v hiši. Tam se je zbiralo mnogo ljudi, od »gospoda«, ki nekaj velja, pa do beguncev. Tisočim je postregla ne le z jedjo in pijačo, ampak tudi s prijazno besedo. Dobra je bila kot kruh, ki ga je delila z gostoljubne mize. Do poslov ni bila le gospodinja, ampak tudi kot mati, ki skrbi za njihov dušni in telesni blagor. Po vojski je imela v hiši 8 beguncev, ni jih kot mnogi drugi po laži obsojala, ampak jih po krščansko sprejela in rada imela, da so ji vsi lahko rekli »mama«.

Vedno je bila narodno zavedna. pa tako, da so jo spoštovali tudi drugače misleči. Zvesto je izpolnjevala verske dolžnosti, če ji je bilo le mogoče, je šla vsak dan k sv. maši, gotovo pa v vseh prvih petkih.

„Zadnji vitez Rebrčan“

V nedeljo, dne 19. septembra 1962, je Farna mladina Žitara ves uprizorila na Rebrci znano igro »Zadnji vitez Rebrčan«, ki jo je dramatisiral Jaka Špicar. Za nekaj ur so nas igravci povedli nazaj v zgodovinski čas vitezov in nam predložili nekaj ostavkov iz naše ožje domače kronike.

Igra, ki so jo igrali že v št. Primožu pred vojno in po njej, je letos zaživel prvič na zgodovinskih tleh na Rebrci. Okoli 700 ljudi iz vse Podjune in vseh drugih krajev slovenske Koroške je napolnilo razširjen prostor pred rebrško komendo. Pod milim zvezdnatim nebom se je že oder sam in vse okrog njega razprlo v pravo odersko sceno naravnega pozorišča. In ko se je igra začela, so se igravci in gledavci vživeli v nočno, sicer malo hladno, jesensko pokrajino ter s to v dogajanje samo.

Farna mladina iz Žitare vesi je igro, lah-

ko rečemo, uspešno uprizorila. Prireditelj je zahtevala ogromno požrtvovalnosti, darovanja prostega časa in dobre volje, torej obsežnih zunanjih in notranjih priprav. Pod režijo gospoda župnika Nageleta so vsa dela od plakatov pa do zadnjega dejanja v redu potekala. Saj so igravci raztreseni po vseh mogočih službenih mestih po deželi in navezani na svoj prosti dan. Prav zato hočemo občudovalno podčrtati tisto neklonljivo voljo naših prosvetarjev in igravcev, ki se morejo šele po končanem vsakdanjem delu posvetiti tovrstnemu kulturnemu udejstvanju. Vsa čast!

Okusne in značilne kulise je osnoval in napravil naš dobro poznani slikar Jerina; oder so postavili igravci sami; razsvetljavo pa je oskrbel gospod Pesjak Tonč.

Da je dospelo na prireditev toliko ljudi, je bil sicer kriv tudi lep in prijeten ne-

Pogreb v četrtek, 13. septembra, je bil dokaz, kako spoštovanje je uživala Jogrova mama. Dolg spreved se je vil od hiše žalosti v farno cerkev. Spreved je vodil domači g. župnik Koglek ob asistenci g. kaplana Valjavca, g. ravnatelja Luskarja, p. dr. Metoda Turnška, provizorjev gg. Jožeta Kunstlja in Vinka Zaletela. Med sorodniki pa je bil še duhovnik g. Mohor Picej, brat pokojnega g. župnika Jožka Piceja, kateremu je bila Jogrova mama duhovna mati. Precej sorodnikov in znancev je prišlo iz Jugoslavije.

V jedrnatem nagovoru se je g. župnik poslovil v slovenskem in nemškem jeziku od rajne mame. Ker je živela iz Boga, ki je ljubezen, je živela iz globoke vernosti in ljubezen dajala možu, otrokom in vsem, ki so prišli z njo v stik, in je bila vsem mama!

Združeni moški zbor je zapel rajni pri hiši, med sv. mašo in ob grobu, med pogrebnim sprevedom je pel psalm »Usmili se me, Bog«. Ob vsej žalosti smo prisluhnili lepemu petju številnega zbora, ki sta ga dirigirala g. Mihej Sadjak in g. Foltej Hartman.

Sedaj počiva plemenita Jogrova mama blizu groba rajnega župnika — mučenca Vinka Poljanca, ki je bil rajni učitelj in voditelj v življenje, katero je po njegovem zgledu oblikovala v zgledu verne in narodu zveste matere.

Počivaj v miru božjega Srca, ljuba, nad vse dobra mama!

Vsem domačim pa naše iskreno sožalje!

deljski popoldan, ki je naravnost presenečil sredi deževnih dni, vendar je predvsem privlačevala igra sama. Marsikoga je prignala gotovo tudi radovednost. Ali reči moramo, da nam je vsem uprizoritev nudila, kar smo si obetali.

Vloge so bile dobro podane. Starega Ivana Rebrčana je posrečeno igral Jurij Matič, Fidejev iz Gorič; isto lahko rečemo o mladim in obetajočim Krenčevem Karliju Hren, ki je predstavil mladega Ivana Rebrčana; njegovega brata Krištofa pa smo videli v vlogi štreklnovega Francija Tomaža. Marico je igrala Greti Traun, Vrenova v Kotu, njenega očeta Nikolaja pa Lado Hajnžič z Rebrce. Maničinega zaročenca je igral Ogris Mirko, Pevcarjev v Drabunah, v vlogi Manfreda. Srečamo še Marijo Weicman v iskreno podani vlogi Jute, Vazarjevega Jozija Starca v vlogi Hanija, Lipuša Franca ter Dameja Pepija v vlogah menihov, in lahko bi naštevati imena še in še: Wakounig Tevžej, Planteu Jurij, Urban Erna, Jagovc Leni, Zidovnik Jozej, Severin Isop, Habernik Jožko, Karicelj Jozej, Hobel Fridl, Sienčnik Marijan... in še druge, ki jih srečujemo na naših odrskih in drugih kulturnih prireditvah.

O prireditvi in o raznih vlogah pa bomo pisali še prihodnjih v obliki igralske kritike. Za danes smo izrazili svoje zadovoljstvo nad uspešno uprizoritvijo.

Ker smo že pri naštevanju, ne smemo pozabiti omeniti onih, ki so skrbeli med dolgo igro za oddih. Med odmori so namreč nastopale razne skupine, tako tamburaši z Rebrce s pevci pod vodstvom Mirkota Hajnžiča; trio iz št. Vida v Podjuni; Malejeva Rozi ter Markova Greti s pesmi mi ter globaški godci »Črn klobuk«.

Želeli bi, da bi se take prireditve ponovile. Pomenilo bi veliko, če bi ta igra postala za Podjuno to, kar je za Rož Miklova Zala. Želeli bi, da bi jo igrali mogoče vsako leto na Rebrci ali drugod in bi tako postala ljudska narodna podjunska igra.

I. f.

Prizor iz 4. dejanja, ki se godi na Rebrci: sel iz Velikovca je prebral obsodbo nad zadnjim vitezom Rebrčanom. S tem preneha njihova zgodovina. — Farna mladina Žitara ves, ki je uprizorila igro.

Iz filmskega sveta

»FILMSKA BORZA« NA DANSKEM

Zopet nekaj novega bo pomenila ustanova filmske borze, katero je letos prvič organiziral francoski filmski avtor, ki živi sedaj na Danskem. V načrtu ima, da bi od slej vsako leto priredili v Kopenhagenu veliko filmsko razstavo vseh starih in novih filmov, obenem pa tudi vseh tehničnih pridobitev in novitet na polju filmske produkcije. Da bi obiskovalcem omogočili čim hitrejši in preglednejši izbor filmov, so pripravili velikanski tehnični aparat, ki bo na razpolago obiskovalcem. Tudi velikanstva dvorana z najmodernejšimi projekcijskimi aparati ter posebnimi televizijskimi omrežji je v ta namen pripravljena; celo posebna pošta in posebna banka je rezervirana za ta slučaj.

Ta ustanova filmske banke se povsem loči od filmskih festivalov. Njen glavni namen je, da se producenti, kupci in izposojevalci filmov v miru in ob največji izbiri razgledajo po filmskem svetu ter si morejo za bližnjo bodočnost izbrati svoj delovni program. Čeprav bo koncem oktobra ta filmska borza šele prvič odprta, se je vendar prijavilo že mnogo interesentov iz vseh delov sveta. Pričakovati je, da se bo tudi ta filmska ustanova obnesla in bo danski državi, ki je zelo podprla to zamisel zlasti s carinskimi olajšavami za uvožene filme, prinašala lepe dobičke.

»KLEOPATRA« — NAJDRŽAJŠI FILM

Končno so dokončali film »Kleopatra«, katerega so pripravljali več kot eno leto in je moral to delo prebrati in premagati težke ovire. Ta film bo med najmočnejšimi vefilmi, prav gotovo pa bo med najlepšimi izdelanimi filmi najdražji. Bajne sote so izdali za izdelavo scenerij, da o »plačah« igralcem obče ne govorimo. Silno je podražila izdelavo tega barvnega filma posebna vrsta barvnega snemanja, ki omogoča čim bolj naravno reproduciranje slik.

Poglejmo si samo nekaj števil, da si bomo mogli predstavljati možnost tega filma. Forum romanum, to je glavni trg v Rimu so morali s kulisami postaviti in to je stalo okrog 35 milijonov šilingov. Snemanje slavnostnega vhoda kraljice Kleopatre v Rim, kjer nosi glavna igralka obleko, ki je stala nad 150.000 šilingov, predstavlja višek filma. Bajno vsoto skoraj 50 milijonov šilingov so potrošili za postavitev in okras Kleopatre rezidenčne palače v Aleksandriji ob Tirenskem morju. Pri snemanjih nastopa 10.000 statistov in iz Amerike je prišlo čez 100 tehnikov. Film bodo začeli vrteti po kino-dvoranah prihodnje leto.

FILMSKE VESTI

V Ameriki je umrl v starosti 78 let Hoot Gibson, ki je veljal skozi 30 let za nepogrešljivega Cowboy-igralca v filmih iz divjega zapada. Umrl je za zavrato boleznijo v hollywoodski bolnišnici.

»Nočna straža 63« je naslov filma, ki ga pripravlja nemška filmska družba. Enak

M. van der Meersch:

11

Delo sem dobil!

(»Ribiči« — iz življenja katoliške delavske mladine)

Zdaj je bilo res temno. Stražniki so kartali ob leščerbi. V vsej tovarni ni bilo nobene luči, ker je bil električni tok prerezan. Stopil sem po dvorišču, ki ga je malce razsvetljevala modrikasta mesečina. V tovarni je bilo poostano: od zunanjih svetilk je svetloba belila jeklo ogromnih strojev. Za njimi pa so ob zidovih ležale smešne sence transmisij in vreten.

Kakor dolgi drevoredi so bili med stavami speljani hodniki. Po teh drevoredih sem hodil od dvorane do dvorane. Ob levi in desni sem se zadeval ob človeška telesa, ležeča brez življenja, kakor mrtvaki. Na koncu veže so švigale mimo sence, ki so kakor jaz patuljirale po dvoranah, ne da bi vedele, kaj bi rade.

Tišina te molčeče orjaške tovarne, tema in skrivnostna mesečina so tudi mene nekoliko pomirile. V valjarnici sem vzel črn kos blaga in nanj legel. Nisem slekel jopice, niti sezul čevljev. Bal sem se alarma ali kakšnega drugega presenečenja, zato sem hotel biti pripravljen. Niti zaspati nisem poskušal. Saj bi kakšen prenapetost ali kak drug capin utegnil tovarno zažgati. Nekolikanj mrzličilo me je. Vsakršne misli so se mi motale po glavi. Nisem se mogel znebiti

SOCIALNA ŠOLA:

Cerkev in država danes

Cerkev je božja ustanova, ki ima nalogo, da vodi ljudi h končnemu cilju, ki je življenje v Bogu. V ta namen ima potrebna sredstva in mora uživati popolno svobodo pri izvrševanju svojega poslanstva.

Država je tudi družba po božji volji ter ima namen svojim članom nuditi varstvo ter jih podpirati pri delu za njihov naravni procvit. Tudi država ima pravico, da je nihče ne ovira pri njenem pravičnem delu, istočasno pa je dolžna tudi Cerkev dati, kar ji gre po pravilu: Dajte Bogu, kar je božjega, cesarju pa, kar je cesarjevega.

Cerkev v komunističnih državah

Žal, je danes v mnogih državah to osnovno ravnotežje med Cerkvijo in državo porušeno in si zlasti država mnogokje prilagaja pravice, ki so kruto kratenje pravic Cerkve.

Zlasti v državah, ki so prišle pod komunistični vpliv, pride prej ali slej do ostrega nasprotja med Cerkvijo in državo. Državna oblast začne zapirati cerkvene ustanove, skuša odtignati mladino od cerkvene življenja; izpelje popolno laizacijo vsega javnega in zasebnega življenja. Liturgično opravljanje po cerkvah še sicer dopušta in to le med štirimi stenami cerkve, a kmalu začne zasirati tudi cerkvene in bogoslužne stavbe. Pri vsem tem pa stalno ponavlja komunistična centrala, da vera ni preganjanja. Nikoli baže ne gre nič proti veri, marveč vedno le za blagor domovine in ljudstva.

Cerkev je označena kot sovražnica režima — države, kar vedno istovetijo, in je proti ljudstvu ter sabotira delo ter hujska na odpor proti ljudskim oblastem.

Metoda preganjanja

Takšna je usoda katoliške Cerkve v vseh državah s komunistično vladavino. Proces pa je nekoliko različen le z ozirom na naglico izvajanja teh komunističnih metod. Navadno pa gre takole:

Ker komunisti ne zapro kar prvi dan vseh cerkva in ker za svoje postopno odpravljanje cerkvenih ustanov navajajo politične, ljudske in državne razloge, se še

naslov nosi film, izdelan leta 1949. Novi film obravnava problem verske razdvojenosti v Nemčiji, ki je danes tudi politično globoko razdvojena. Pri izdelavi filma bosta sodelovala tudi katoliški in protestantski teolog.

občutka, da bi se vse skupaj utegnilo žalostno končati; zakaj v revoluciji smo bili. Kaj naj storim? Na nikogar se nisem mogel zanesti. Ob taki misli me je popadel velik strah.

Nekako ob dveh zjutraj je od zunaj v tovarno udaril oddaljen šunder. Vedno bolj se je bližal. Kričanje, petje in razgrajanje. Vstal sem in prislusnil v temo. Čisto od zadaj je v vežo prihajala gruča kakih dvajsetih delavcev, ki so bili skoro vsi pijani. Imeli so leščerbo ter kar vseprek prepevali internacinalo in druge pesmi. Harmonika je vodila napev. Bržkone so prihajali iz Doornansove beznice. Od daleč sem jih nahrulil:

»Tiho, gobe! Tu nobeden ne pojde no tri! Poberite se!«

Pa so dšli.

Spet so me začele spreletavati misli. Začel sem iskati načrte ter si izbirati orožje. Ko bi bil mogel govoriti s tovarnarjem, bi bilo gotovo mogoče kaj doseči. Ampak gospod Vassort se zame nikoli še zmenil ni. Zdaj je bilo prepozno. Zdaj sem mogel vplivati kvečjemu na svoje nasprotnike; pa bo težko kaj, zlasti zato, ker sem imel za seboj le prav majhno manjšino. Nazadnje sem sprevidel: za zdaj ne moreš nič sklepati. Čakaj dogodkov in si skušaj ohraniti svobodo, katero so ti doslej pustili. Brezpogojno je treba ohraniti stik s tovariši, da bo mogoč enoten nastop. Na tem sem zgradil svoj jutrišnji program: najprej se

vedno najdejo ljudje, ki mislijo, da komunizem ni proti katoliški Cerkvi kot taki, marveč le proti »izdajalskim, neljudskim« duhovnikom. Pa tudi take, ki sicer niso komunistom naklonjeni, komunistično ravnanje s cerkvenimi ustanovami in osebami zapolje, da začno misliti, da je Cerkev sama kriva, ker se ne zna prilagoditi sodobnim razmeram. Tretjim pa se zopet zdi, da se prilagaja in uklanja preveč.

Cerkev v nekomunističnih državah

Poleg komunističnega bloka držav pa so še države, katere označujejo komunisti za kapitalistične. Položaj katoliške Cerkve je v njih različen. Tudi v teh državah prihaja večkrat do nasprotja med cerkvenimi in državnimi oblastmi, čeprav to nasprotje nima takih oblik kot v komunističnih državah.

Ker je torej vprašanje o odnosih med Cerkvijo in državo v modernem času zelo aktualno, je potrebno, da vsak zavezen katoličan pozna stališče, s katerega mora gledati in presojati življenje okrog njega. Posebno v državah, kjer vlada resnična svoboda, je zelo važno, da katoličani znajo čuvati nad svojimi pravicami; v rokah imajo namreč polno možnost, da uveljavijo svojo voljo, ki mora biti formirana po načelih krščanske družbene morale. Prezident Masaryk je nekoč rekel: »Katoličani boste imeli toliko pravic, kolikor si jih boste izvojevali.«

Kakšne so POČITNICE?

Dandanes izgubljajo počitnice bolj in bolj nekdanjo preprostost in moralno zdravje ter se spreminjajo v razkazovanje nebrzdane novega poganstva, ki okužuje obale, hotele, ladje in prireditve. Zdi se, da so ljudje željni samo še nizkotnosti, živalskosti, strasti in norosti. Reklama vse to vzpodbuja in pregrešnost človeku naravnost vsiljuje.

Te nevarnosti se je treba zavedati in se spoprijeti z njo, ker ogroža velik del današnje družbe in jo potiska v nemoralni prepad. Katoličani se ne smejo utopiti v tem propadajočem svetu. Če hočejo ostati kristjani, morajo ostati zdravi, pametni, varčni. Ta razbrzdana oblika življenja, katere zaveznik je toliko listov in prireditev, naj bi bila vzor za svobodnega in naprednega človeka. Toda to je laž, ker tako življenje pelje v lahkomiselnost, pokvarje-

Razna pota vodijo do poklica

Nedaleč od cerkve svetega Pavla zunaj obzidja mesta Rima je mogočna stavba, katero bi lahko imenovali univerza, semenišče ali oficirska šola. To je Kolegij svetega Bede; v njem je lansko leto dokončal bogoslovne študije eden izmed najbogatejših Amerikancev: John Garvan Cavanagh.

»Spoznal sem, da ima življenje višje ideale, kot je lov na denar«. Tako je sam ugotovil, ko ob obilici denarja in zemskih dobrot ni našel zadovoljstva in miru. Zavrgeč je dolarske zaklade in postal duhovnik, čeprav mu je že bilo 53 let.

V zavodu svetega Bede študirajo zelo različni ljudje. Vsi poklici so zastopani, pa tudi starost ni omejena, razen ona navzdol, kajti izpod 30 let ne sprejmejo nikogar, dočim je navzgor starost neomejena. Zlasti po vojni je bilo med gojenci tega zavoda mnogo bivših angleških in ameriških oficinjev.

Zares je zavod svetega Bede zelo zanimiv in svojevrsten zavod. Med njegovimi gojenci najdete pisatelje, trgovce, umetnike, inženirje in vzgojitelje. Tu najdete med njimi očete-vdovce. Eden izmed takih gojencev je oče 14 otrok in je danes kaplan pri župniku — svojem sinu, ki je že nekaj let duhovnik.

V zavodu sv. Bede, ki že 65 let obstaja, je bilo doslej že okoli 1000 gojencev posvečenih v vseh starostih v duhovnike. Med temi tudi angleški kardinal Griffin in še mnogo drugih znamenitih duhovnikov s poznim poklicem. V najlepši slogi študirajo v zavodu Amerikanci, Angleži, Novozelandci in celo Kitajci. Pred kratkim je bil posvečen v duhovnika neki protestantski pastor iz Avstralije.

V zavodu traja študij štiri leta. Sprejeti pa so samo na priporočilo lastnega škofa. Po končanih študijah pa gredo v dušno pastirstvo.

Nekdanji milijonar John Garvan je postal drugi Peter: Odslej ne lovi več šilmingov, marveč je postal lovec za dušami. Kardarkolli ga kliče Gospod, je pripravljen...

nost, nesebičnost, v smrti dolgačas za ljudi, ki ne poznajo več prave vrednosti denarja, zdravja, lepote, umetnosti, ljubezni, nedolžnosti, kratka življenja.

REKORD SMRTI

Kar so bile v srednjem veku kužne bolezni, ki so stalno redčile človeštvo, to so danes prometne nesreče, ki zahtevajo iz dneva v dan več smrtnih žrtev.

Rekord smrti na cesti nosi Avstrija. V letu 1961 je prišlo med 100.000 ljudi več kot 27 ob življenje. Drugo mesto na tej žalostni lestvici zavzema Nem. Zvezna republika, kjer najde med istim razmerjem 25 ljudi smrt na cesti. Nato sledijo: Luxemburg z 23,6, Kanada z 20,8, ZDA z 20,6 in Švica z 20,2 človeka na 100.000 oseb. To statistiko je izdal Statistični urad pri Združenih narodih (UNO).

možake porazdelil po tovarni. Vsak je moral nadzorovati po en oddelek.

»Stopite malo okoli,« sem jim naročal. »Oči imejte odprte. Opoldne mi kratko poročajte. Potem se bomo pomenili, kaj bo treba ukreniti.«

Sam sebe sem spraševal, kaj naj storimo. Sam nisem prav vedel, kaj bi mogel ukreniti. Toda moja odločnost jim je bila trdna opora. Zdaj so bili že nekaj boljše volje, umili so se ter začeli nadzirati. Bil sem pošteno lačen in sem sklenil, da se čimprej odpeljem domov. Stražarjem sem povedal:

Poznali so moje svoboščine in me izpustili.

Doma sem vzel površnik ter nekaj kruha in sira.

»Kosilo ti prinesem v tovarno,« je rekla mati.

»Če rada, kar prav... Morebiti je pa le boljše, če ne...«

»Zakaj?«

»Predaleč ti bo... Pa še noter ne boš mogla. Žalostna bi bila, ko bi videla, da sem tako zaprt.«

»To je res,« je menila mati.

»Si bom že kako pomagal. Pri meni je tudi brat nekega tovariša, ki tu blizu stanuje. Njegovi svojci naj prinesejo mojo sodo.«

(Dalje prihodnjič)

Šoferski kotiček

Splošno o pnevmatiki

Pnevmatika omogoča hitrost, prestreza sunke in pomaga vzmetenju. Sestoji iz zračnice z ventilom in plašča.

Zaradi velikih obremenitev, ki jih mora premagovati, je plašč grajen iz več plasti: zunanjšega oboda, ki ima določeno obliko (protektor), notranjšega oboda (notranji protektor), plasti kordnega platna in se končuje z jekleno vrvo ojačenim robom, ki se prilega na rob platišča.

Poleg plaščev z ojačenim robom (jeklena pletena vrva), pa uporabljamo tudi plašče z mehkim robom.

Dalje razlikujemo še pnevmatiko z visokim pritiskom 6–8 atmosfer in pnevmatiko z nizkim pritiskom 1–4 atmosfere ter še pnevmatike brez zračnic.

Vzdrževanje pnevmatike

Življenjska doba pnevmatike je odvisna predvsem od tega, kako negujemo in varujemo plašč. Bolj ko bomo upoštevali navodila za vzdrževanje plaščev, dlje bomo vozili z njimi! Slab in malomaren voznik bo vozil z novimi plašči 15.000–20.000 km, pa bo že imel zlizane protektorje, stransko gumo na nekaj mestih vulkanizirano, platno znotraj plašča pa raztrgano in presekanost. Vesten voznik, ki med vožnjo misli tudi na pnevmatike, bo z enakimi plašči

NE UBIJAJ!

Zato vozi previdno!

prevozil 30.000 km in večinoma še več, plašči pa bodo še primerni za navulkaniziranje novega protektorja!

Medtem ko bo slab voznik pogosto pri vulkaniziranju, bo imel vesten voznik le redko opravka z njim.

Upoštevajmo: pritisk, obremenitev vozila, drgnjenje plaščev ob robnike, pravilno parkiranje, tehnika zaviranja, menjanje koles, zaščita pred mineralnimi olji in mastmi in podobno vplivajo na življenjsko dobo pnevmatike.

Pritisk

Pnevmatika mora imeti določen pritisk. Pritisk in obremenitev sta vzročno povezana. Le tovarniško predpisan pritisk in dopustna obremenitev zagotavljata največjo sposobnost pnevmatike pri najmanjši obrabi plašča. Glede pritiska si velja zapomniti sledeče:

— prenizek pritisk daje pnevmatiki značilno valjasto obliko. Ob strani nastanejo trebušaste izbokline, protektor se upogne navznoter, tako, da se močnejše obrabi ob straneh. Takša pnevmatika se »valja«, platno in guma se preveč upogibata. Plašč se močno greje, tkivo gume in platno se trga, vozilo rado zanaša. Kadar zavozimo čez trd predmet, lahko poškodujemo boke plašča, ob zelo nizkem pritisku pa se iztrga ventil;

— če ima pnevmatika pravilen pritisk, tedaj se dotika ceste (ravne podlage) vsa širina protektorja. S tem dosežemo enakomerno obrabo protektorja po vsej širini;

— če ima pnevmatika previsok pritisk, se dotika protektor ceste le s srednjim delom. S tem zmanjšamo površino, s katero protektor »grabi« cesto in vozilo je na spolzki cesti manj stabilno. Plašč se močnejše obrabi le v srednjem delu protektorja, zaradi prevelikega pritiska zgubi prožnost in nevarnost, da slabo pnevmatiko raznese, je večja;

— izjemoma menjamo pritisk le v dveh primerih: pozimi lahko na zasneženi in spolzki cesti malenkostno znižamo pritisk, malo višji kot predpisan pa je lahko na dolgi vožnji na avtomobilski cesti, ko z malo višjim pritiskom znižamo temperaturo pnevmatike ter zmanjšamo tudi valjanje in odpor. Mnenje nekaterih voznikov, da lahko znižamo pritisk v pnevmatikah v vročih poletnih dneh (češ da vročina zviša pritisk), je zmotno! Pritisk naraste zaradi višje temperature zraka tako malo, da praktično ne vpliva na pnevmatike. Malenkost višji pritisk celo preprečuje — kot vemo — nadaljnje segrevanje plašča.

Če pa vroči pnevmatiki znižamo pritisk, bo ta pod normalnim pritiskom tedaj, ko bomo vozili v hladnejšem zraku in bo pnevmatika hladnejša, kar je za plašč bolj škodljivo, kot zvišan pritisk v vročini.

NEGUJMO SVOJE TELO

Telesna nega je stvar higijene in estetike. Če le utegnemo, se umijemo vsak dan po vsem telesu, zlasti pa smo skrbni glede snage rok in nog. Če nimamo kopalnice na razpolago, si lahko z mokro brisačo koristno pomagamo. Zlasti se moramo temeljito umiti po vsakem opravlku, pri katerem smo se spotili. Moški naj se redno brijejo, kar je zlasti v zrelih letih in starosti estetska potreba. Nohite strižemo dvakrat na teden, vselej pa pazimo na to, da so snažni.

K telesni negi sodi tudi redno utrjevanje. Kdor je vsak dan nekaj ur na zraku, bo lažje prenašal sonce, veter in mraz in bo tudi njegova koža na obrazu prikupnejša. Osnovna sredstva telesne nege so: milza in topla voda, milo, brisača, škarjice, glavnik, pripor za britje. Ne smemo pozabiti na zrak, sonce, veter, vročino in mraz. Šele nato pridejo na vrsto različna kemična in druga sredstva. Kolikor uporabljamo umetna sredstva telesne nege, svetujemo kvaliteto v izbiri in zmernost pri uporabi.

ZAKAJ POSTANEMO TREBUŠASTI?

Trebušna stena zahteva krepitve. Vzroki preobilnega ali deformiranega trebuha so različni: nekateri ljudje so po naravi nagnjeni k rejenosti, drugi so navajeni na obilno uživanje manj vredne hrane in na obilno uživanje pijače. Često je deformiran trebuh posledica materinstva, najčese pa posledica staranja.

Gre za trebušno steno, za trebušno mišičje, ki se je raztegnilo in postalo preveč ohlapno. Z vajami, ki trebušne mišice krepijo, bomo dosegli, da bodo spet bolj čvrste in bo stena napeta. Vaje za krepitev trebušne stene izvajamo leže na tleh na

hbitu. Nekaj časa dvigujemo noge kvišku, po eno ali obe hkrati, nato pa zataknejo stopala pod omaro in dvigujemo trup do vzravnane sedenja. Sprva delamo take vaje le po dve do štiri minute zjutraj in zvečer.

Pretiravati ne smemo, ker bi nas mišice bolele, kar je prej škodljivo kakor koristno. Torej po malem, postopoma! Po enem mesecu redne vadbe bomo lahko vztrajali pri vajah za krepitev trebušne stene že po 10 minut zjutraj in zvečer. V naslednjih mesecih jih bomo delali že vse temeljiteje: iztegnjene noge, sklenjene noge, vkleknjen križ, glava zaklonjena; po enem letu sistematične vadbe pa bomo že lahko ugotovili viden uspeh. Trebušna stena bo spet bolj čvrsta, trebušni obseg bo manjši, celotni lik telesa lepši.

UTRJENOST JE POTREBNA

Utrjujemo se postopoma. Važno je, da smo vsak dan, zlasti v jesenskem času, če le mogoče več ur v naravi. Tako se telo prav polagoma, vendar zanesljivo navadi na hladnejšo letno dobo. V jesenskem času se ne smemo prežgdati toplo oblačiti; če nas zebe, moramo hitreje hoditi ali delati. Veličnega pomena za utrjevanje je tudi redno umivanje z mrzlo vodo po vsem telesu. Kdor nima na razpolago kopalnice in tudi ne prostora, v katerem bi se lahko nemo teno umival, si pomaga z mokro frotirko, s katero si zmoli in podrgne kožo po vsem telesu. Priporočljivo je, da telovadimo zjutraj neobčleni pri odprtem oknu. Izkoristimo sleherni priložnost, da gremo bosi po rosnj travi ali celo po snegu. Z utrjevanjem lahko dosežemo veliko odpornost telesa; potrebno pa je, da se utrjujemo postopoma in redno.

Suša v Italiji in Jugoslaviji

Letošnja suša je zlasti v Italiji povzročila veliko škodo. Saj nad tri mesece ni deževalo in kdor je potoval po Primorskem ali še nižje po Italiji, je videl, da je bila vsa trava in tudi po njivah vse požgano od sonca. Le z umetnim zalivanjem so po vrtovih in poljih, kjer imajo namakalno napravo, vsaj delno rešili pridelek.

V vinogradih je suša najprej prizadela mlade trte, nato pa še stare. Letos bo razmeroma malo grozdja, ker poteka nenaravno dozorevanje ob suši prehitro.

Na pridelek krme je suša vplivala usodno in kmetje se vprašujejo, kje bodo dobili krmo za prehrano živine. Tudi ostali pridelki so hudo prizadeti in računajo, da je šlo za dve tretjini v škodo. Upati je, da bo dež, ki je končno le prišel, le še nekaj rešil.

Tudi v Jugoslaviji je suša v južnih predelih države povzročila mnogo škode. Večjo škodo trpi sadje, ki je zaradi pomanjkanja vode ostalo drobno in nezdravo. Največjo škodo pa so utrpeli vinogradi na Primorskem v Vipavski dolini in na Brdih.

Za naše gospodinje

Kako ravnamo s stekleno posodo

Stekleno posodo umivamo v mlačni vodi, v kateri smo raztopili nekoliko boraksa. Če pa je steklena posoda mastna, jo umijemo v mlačni milnici z boraksom in jo dobro izplaknemo v čisti, mlačni vodi. Kalne steklenice in kozarce očistimo s kisom in soljo pa tudi z zdrobljenimi jajčnimi lupinami: steklo postane čisto in svetlo kakor novo. Oljnatost in drugače zamaščene steklenice očistimo najbolje s koprivami. Pri čiščenju steklenic in sploh steklenine dobro pomaga surov narezan krompir, ki ga pustimo v steklenici 2–3 dni. Če so steklenice plesnive ali če sploh smrdijo, uporabljamo stolčeno oglje ali pepeliko. Po petroleju steklenice dolgo smrdijo, tudi če jih očistimo; tu bo najbolje, če jih dobro preplaknemo z bencinom, in sicer štiri do petkrat; bencin odlijemo, steklenico posušimo in izplaknemo dva do trikrat s spiranom. Če vse drugo ne pomaga, uporabimo razredčeno solno ali žvepleno kislino.

Steklenice, v katerih je bilo vodno steklo, se ne dajo očistiti. Steklene zamaške, ki se prisuše in jih ne moremo izvléči, zrahljamo s tem, da ogrejemo grlo steklenice na špiritnem plamenu. Če pa bi bila nevarnost zaradi eksplozivne vsebine ali kako drugače, ogrejemo grlo steklenice s tem, da ga ovijemo z motovozom in sučemo toliko časa, dokler se grlo ne ogreje. Pomaga tudi to, da zalijemo zamašek z oljem in postavimo steklenico v toplo ali vročo vodo.

Stekleno posodo s motnim robom pomijemo prav lepo s kavno usedlino, ki ti ostane po kuhanju kavi. Uporabljaj pa čimbolj svežo, vrzi jo v posodo ali v kozarec, ki ga hočeš pomiti, prilij mrzle vode in tresi sem in tja, ali drgni s kupo, nato pa izplakni z mlačno vodo. Steklenice in kozarce lahko operemo tudi tako, da denemo v vodo na drobne koščke natrgani časopisni papir

in jih potem preplaknemo v čisti, mrzli vodi. Če hočeš steklenico ali pločevinasto škaflo neprodušno zapreti, vzemi ostanek sveče in pokaplaj robove s stearinom, dokler nisi dosegel namena.

Kozarci, ki jih uporabljamo kot pitne posode, naj bodo kristalno čisti. Kadar so gostje pri mizi razigrani, se zgodi, da se ubije kozarec že pri majhni nerodnosti. Če vložiš kozarce v mrzlo slano vodo, jih prekuhaš in pustiš v vodi, da se z njo ohladi, bodo bolj trdni. Kozarec je treba praviloma po vsaki uporabi izplakniti s čisto vodo.

Če hočeš odpraviti maščobo in drugo, očisti kozarec z žaganjem in s pridatkom salmiaka, nikoli pa ne z milnico, ker lahko skvariš okus pijače v njih. Umithi kozarcev ne brišemo, temveč izplakujemo s čisto vodo. Da se dobro posuše, jih ne povežemo, temveč obesimo z dnom navzgor na količke, s katerimi smo opremili polico. Če nalijemo v kozarce vročo pijačo, radi popokajo. Če že mora to biti, dasi vroče pijače ni mogoče piti, denimo v kozarec žličko ali kak drug kovinast predmet, ki sprejema toploto hitreje kakor steklo.

Če postavimo stekleno posodo na vroče mesto, da ogrejemo vsebino, smo lahko vselej pripravljeni, da bo počila, če ni narejena iz povsod enako debelega stekla. Počenje preprečimo samo s tem, da podložimo nekoliko časopisnega papirja ali pivnika, azbesta ali kaj podobnega. Če hočemo vsebino kozarca ogreti s tem, da ga postavimo v vročo vodo, n. pr. pri vkuhanju, moramo podložiti kos lesa ali pa zaviti kozarec v slamo ali seno ter ga postaviti v vodo, ki jo šele potem polagoma ogrevamo. Kozarci, postavljeni drug v drugega, se radi trdo spoprimejo; ločili jih bomo, če nalijemo v gornji kozarec mrzle vode, spodnjega pa držimo v topli vodi.

Mlečni izdelki jetične živine

Tudi pri nas je jetika med govejo živino zelo razširjena. V nekaterih hlevih je prav vsa živina okužena, kar je prizadelo našemu gospodarstvu precejšen udarec. Večji del po jetiki okužene živine je že zamenjan z zdravo in zdravniško pregledano živino.

Vendar pa je važno vprašanje, kako je z uživanjem mesnih in mlečnih izdelkov od take okužene živali. Dokazano je, da človek lahko oboli za jetiko, ki jo dobi od živali. Za okuženje z bacili živalske jetike je pa najbolj nevarno mleko oziroma mlečni izdelki bolne živine.

Vendar pa je mogoče mleko okužene krave pasterizirati, to je nekako razkužiti. To delajo največ v velikih mlekarnah. Vri se pa to na sledeči način: mleko do vretja segrejejo in takoj nato ohladijo na nizko toploto do 10 stopinj. V ta namen uporabljajo posebne aparate, tkzv. pasterizacijske aparate.

Podobno pa je mogoče razkužiti mleko okuženih krav tudi vsakemu kmetu doma. Mleko je treba v velikih loncih segreti nad sto stopinj toplote, nekaj minut pustiti v tej toploti, nakar zopet hitro ohladiti v večji posodi mrzle vode.

Kar velja za mleko okuženih živali, isto velja tudi za izdelavo mlečnih izdelkov, kot so smetana, sir in maslo. Da smo varni pred morebitnim okuženjem, je potrebno, da tudi smetano, iz katere delajo sir, pasteriziramo, čeprav pri predelanem mleku nevarnost okuženja ni tako velika.

Mednarodni urad za prehrano in kmetijstvo (FAO) je že pripravil načrt, kako bo v bodoče treba ravnati z mlečnimi izdelki, da bodo deležni mednarodne zaščite. Za prvovrstne mlečne izdelke bo neobhodno potrebno, da bodo napravljeni iz mleka popolnoma zdravih živali. Zato je skrb s hlevnega kmeta—živinorejca, da ima v hlevu le zdravo živino in bo pogosto dal pregledati svoj hlev.

GOSPODARSKE VESTI

UPORABA ELEKTRIČNE ENERGIJE

Po podatkih, ki jih je zbrala in objavila OZN, se je proizvodnja električne energije v zadnjem desetletju domala podvojila. Tako je ta proizvodnja leta 1952 znašala še 1161 milijard kWh, medtem ko je leta 1960 dosegla že 2294,6 milijarde kWh. Najbolj se je proizvodnja električne energije v tem razdobju povečala v Aziji, in sicer kar za 180 odst., zatem v Južni Ameriki za 110 odst. in v Afriki za 105 odst.

Od celotne proizvedene količine električne energije je bilo v Severni Ameriki porabljenih 431 milijard kWh, v Evropi 316 milijard kWh, v Aziji 142 milijard kWh, v Južni Ameriki 26,7 milijard kWh in v Afriki 20,5 milijard kWh.

REKA RHONE BO PLOVNA

Francoska državna družba »Compagnie National du Rhone«, ki je bila ustanovljena po drugi svetovni vojni zaradi usposobitve za plovnost s spodnjega dela reke Rhone, ki izvira v Švici in se izliva v Sredozemsko morje, je sporočila, da bo od 12 predvidenih objektov za omenjeno usposobitev do leta 1965 gotovih oziroma vsaj blizu dograditve že sedem objektov. S tem bo že v precejšnji meri dosežena plovnost reke Rhone vse do Lyona. Nadaljnji projekt graditve pa predvideva povezavo reke Rhone s plovnim prekopom z reko Ren. S tem bo dosežena povezava dveh velikih srednjeevropskih rek Donave in Rena s Sredozemskim morjem.

IZVOZ ŠVICARSKIH UR

V prvi polovici letošnjega leta se je izvoz švicarskih ur v tujino močno povzpela ter je prekorčil vsa dosedanja kvota. Povprečno so Švicarji letos izvozili na mesec po tri in pol milijona ur. Vsekakor predstavlja to velik delež narodnega dohodka, ki pomaga, da velja Švica za deželo, kjer »se cedi mleko in med«.

SILO IN SLAMOREZNICE
MLATILNICE
ELEKTRIČNE IN DIZELMOTORJE
RUVACE ZA KROMPIR
(Kartoffelroder)

naročite najugodnejše

Johan Lomšek

TIHOJA 2, P. Dobrla ves — Eberndorf
Telefon 04237 246

Zahtevajte cenike! Ugodni plačilni pogoji!

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

VINKO BELIČIČ:

Rdeči balonček

Izza nizkega omejka ob poti sta se pokazala dva svetla balončka: prvi moder, drugi rdeč. Pozibavala sta se vzdolž zida, ki je ves tonil v zelenju. Lahkotna ko pena in lepa ko sanje sta se bližala toplo in neslišno, in nizko sonce ju ni spustilo iz poljubov.

Fantiča napeto gledata njuno bližanje. »Mama gre!« je zavpil večji. Stekel je na vso sapo, se na ovinku sunkovito ustavil in se zastrmel v čudo. Manjši jo je z istim vzklikom »Mama gre!« nezadržno ubral za njim: nožice so migotale po pesku in prahu, a ni se spotaknil. Tudi on je na ovinku okamenel in se zagledal. Pred njima je v nasmehu obstala mama: v eni roki je imela polno mrežo nakupljenih stvari, v drugi na vrvi dva nežnansko vabljiva balončka – pa tudi onadva ljubeče vabljena v višine.

Dobila sta vsak enega – večji modrega, manjši rdečega – in ga tisti hip ne bi bila dala za ves svet.

»Samo pazita, da vama ne uide! Glejta, da se vama ne izmuzne vrvice! Držita ju čvrsto!«

In sta tekala po vrtu, da bi ju vsi videli. Gledala sta balonček, ki je plaval nad njima in komaj zaznavno kdaj nategnil vrvice.

Medtem se je sonce močno nagnilo in hrup hiše se je unesel. Večji fantič je že prišel noter in privezal balonček za drugi dan. Igračka je obstala na stropu in le sraj pa zdaj malo podrsala po njem.

Mali fantiček pa je na klopi pod zorečo češnjo želel, da bi bil njegov rdeči balonček še višji in svetlejši. Počasi je odvijal vrvice in je bil ves zagledan v prstke. Nenadoma ni imel več ničesar med njimi...

Tedaj pa je tišino preklal presunljiv klic:

»Glejte! Glejte!«

Fantič se je zdrznil in pogledal kvišku: rdeči balonček se je pozibaval nad streho, sredi največjega sonca; kakor osupel zaradi nenadne prostosti se ni mogel odločiti, kam bi šel.

Mali je strmel vanj in se ni ganil. Srčece v prsih je klicalo: O, vrni se, balonček! Verovalo je, da se vrne. Zakaj se pa ne bi vrnil?

Toda balonček je zaneslo najprej malo na levo, nato malo kvišku, potem malo na desno, in spet kvišku – tako da je bil zmečkom manjši. A ni se mu preveč mudilo, ker ni bilo nobenih preganjalcev za njim. Po vrtu so tekali veliki in majhni: vpili so, se smejali, ga kazali, ugibali, kam pojde, in ga niso pustili spred oči. Vsi obrazi so bili uprti kvišku. Mali fantič pa je brez besede pohiteval za njimi, še zmerom poln vere, še vedno brez odgovora na večno vprašanje: »Kaj si pa delal, da ti je ušel?«

Vrt so zakrile sence, visoko v zraku pa je še dihalo sončna luč. V to zamirajočo luč je počasi, po ovinkih plaval rdeči balonček. Nikamor se mu ni mudilo. Včasih je obsijal izginil za hip, a se vnovič pokazal, še drobnejši – le še pika.

»Ni ga več!«

Jaz ga še vidim: glej ga tam! Dobro poglej!«

»Tisto je vrana ali pa lastovka, ne balonček!«

Mama, ki je imela najvztrajnejše oči, ga je videla najdalje. Z nekim posebnim čustvom je gledala za njim. Ko pa ni imela več kaj videti in je bilo iz višin pričakovati že pozdrav prve zvezde, se je sklonila k mlemu, ki se je bled in kot notranje ohromel tiščal k nji – zdaj že brez vere.

PAUL FEVAL:

RODBINA

Tu imate zgodbo, ki sem jo pravil že pogosto v raznih oblikah in ki jo bom pripovedoval še večkrat, če Bog da, ker je velika in blaga.

Čeprav je povest bretonska, so mi jo vendarle pripovedovali prvič v Normandiji, na Avranskem griču, ki gleda preko ene najlepših pokrajin na svetu. Bila sva dva; drugi je že pred tremi leti umrl v sladkih upih na božje obljube. On je ljubil, trpel in molil.

Spominjam se, da se je medtem ko mi je to pripovedoval, pod najinimi nogami svetilo blato, v katerem bi lahko utonili kot v morju; na obzorju je pa segala voda prav pod oblake in zahajajoče sonce jo je razsvetljevalo, da je bila podobna ogromnemu požaru. Med blatom in morjem je dvigal pred ta požar svoje temne obrise hrib Sv. Mihaela, tako da je bil granitni orjak obdan kakor z žarom škrlata in zlata. Bilo je ob času bretonskega potopa. Ni bilo to ob vesoljnem potopu, temveč ob tistem potopu, ki je zadel le Bretanijo.

Hrib Sv. Mihaela se je držal tedaj še kopne zemlje; dalje za njim se je razprostirala ob obalah kvenone župnija sv. Vinola, ki leži sedaj sto čevljev pod vodo Kankalskega zaliva.

Aleš, Rokov sin, je tedaj pasel črede svetovinskega gospoda. Ko je dopolnil pet in dvajset let, je vzel za ženo plavalaso Sabino, ki je bila v osemnajstem letu starosti.

Oba sta se gorko ljubila. Ona je bila dobra in lepa, on pa velik in močan ter se ni bal nobenega truda. O Velikem Šmaru je nosil cerkveni kip Matere božje.

Mati božja svetovinska je bila vsa v srebru. Bila je bogata, kajti okoličani so upali odkupiti svoje grehe s platnom, z žitom in z volno, ki so jo polagali pred njene noge. Toda motili so se, kajti grehov se lahko odkupimo samo s kesanjem.

Aleš in Sabina sta bila brez otrok. Kadar je bil Aleš na polju in je ostala Sabina sama v koči, je žalostno razmišljala:

»Če bi imela na svojih kolenih dragega malčka, ki bi bil živa podoba mojega Aleša, koliko srečnejša bi bila.«

In Aleš je sanjal, ko je pasel čredo svojega gospoda:

»Kam je šel balonček?« je vprašal oči-tajoče.

Večji pa je modro odgovoril: »Razpočil se je. Ali pa ga je veter zanesel v kako tujo deželo. In tam se bo igral z njim kak drug fantek, samo da bo bolj pazil nanj kakor ti.«

Mali je bil pred jokom in mama ga je vzdignila v naročje.

»Saj ni res! Visoko gori pod nebom, že blizu zvezdic, so ga prestregli angelčki. Spravili so ga in dali ga bodo Miklavžu. Če boš priden, ti ga prinese Miklavž, ko bo njegov god. Prav ta rdeči balonček ti prinese. Mogoče bo pa še lepši!«

Malemu je nova vera olajšala srčece in razsvetlil se mu je obrazek.

»Če bi mi dala moja draga Sabina ljubkega otročiča, svojo živo podobo, kako veselo bi bilo pri nas in kakšno upanje!«

Ko se je vrnil nekoč Aleš ves zaskrbljen s pašnikov, je dejal:

»Glej, moja Sabina, če bi ti stakala lep pajčolan za našo Brezmadežno, bi ti morda podarila majhnega angelčka, da bi ga zibal.«

Kaj mislite, da more mož kdaj prvi misliti na kako stvar? Ne, to je vedno žena. Sabina je takoj odšla iskat pajčolan, ki ga je bila stakala že poprej, bolj belega nego sneg in bolj prozornega nego poletna megla.

Ko ga je Mati božja videla, je bila zadovoljna in ga je sprejela. Aleš in Sabina sta dobila otročička in sta se ob njegovi zibelki ljubila še bolj.

Ko je imelo dete devet dni, ga je vzela Sabina, ki je bila tedaj še jako šibka, v naročje in se je podala z njim pred Marijin oltar.

»Marija,« je govorila kleče, »glej mali zaklad, ki si ga nama podarila; midva ti ga vračava, o Mati! Da bi ostal tvoj in da bi rastel, zaobljubljen tvojji nebeški barvi. Glej, milostna Devica, nazvala sva ga Roka, kakor je bilo ime očetu njegovega očeta. Poglej ga dobro, da ga boš poznala tisti dan, ko bo potreboval tvoje pomoči.«

Ne vemo, če so povzročili to grehi svetovinske župnije ali grehi vseh župnij, toda neke noči je zadela ves okoliš strašna nesreča. Reka je narastla kot vrelo mleko in prestopila bregove. Divjal je vihar, dež je lil v potokih, zemljo je stresala mrzlica. Vso ravan je zalila voda in ko je napočilo jutro, se je pokazalo, da ravnine ni zalivala reka, temveč morje.

To je postajalo temno, razburkano in viharo. Razdevalo je vse zapreke, ki jih je na njegovo jezo postavila božja roka. Narasčalo je tako, da se je spremenilo v pravi potop.

Cerkev sv. Vinola je stala na neki višini. Prebivalstvo se je zateklo tja, toda Aleš in Sabina sta ostala na vratih svoje koče, ki je bila zgrajena še više nego cerkev.

Ko je dospela voda do njiju, sta odšla z malim v prvo nadstropje. In ko jih je do-

segla tudi tam, sta zlezla na streho, a voda jima je sledila še vedno.

»Mož moj,« je dejala Sabina, »umrli bomo skupno.«

»Ne!« je odvrnil Aleš.

»Kaj!« je kriknila ona, »ali naju misliš zapustiti?«

»Ne,« je zopet ponovil pastir.

Voda je naraščala. Stojč na grebenu strehe je Aleš dodal:

»Vzemi najinega malega. Jaz ti bom pomagal, da boš zlezla name. Stopi na moje rame in se dobro drži...«

Sabina mu je padla okoli vratu in jokala.

»Nikoli!« je dejala.

»Podvizaj se, gre za otroka! Če se boš opirala name, boš lahko zdržala nekoliko dlje; morda se medtem voda ustavi. Zbogom, moja ljubljena žena! Četudi jaz umrjem, samo da bi bila rešena ti... Pripoveduj mu, naj se spominja svojega očeta.«

Sabina je ubogala in ko je zlezla nanj, je voda zalila Alešovo glavo.

Sabina je točila vroče solze in držala otroka. Ko ji je stopila voda že do pasu, je dvignila svojega malega Roka, potem ko ga je še enkrat pritisnila na svoje prsi, in mu rekla:

»Zlezi name, pomagala ti bom. Položi svoje male nožice na moja ramena in drži se dobro...«

»O, mama moja!« je plakal otrok. »Nočem!«

»Podvizaj se, prosim te, morda se bo voda še ustavila. Če se boš opiral name, boš lahko zdržal nekoliko dlje; da se rešiš le ti, pa bo dobro... Zbogom, dete moje, srčece moje, spominjaj se svojega očeta in svoje matere...«

Umolknila je, kajti voda ji je zalila usta.

Nad valovi ni bilo videti ničesar več, samo še svetlo glavico malega Roka in gubo njegove modre obleke, ki je plavala nad vodo.

Prav tisti trenutek je pa stopila tudi svetovinska Devica iz najvišjega cerkvenega okna, kjer je utonilo že vse, in je zapustila svoj preplavljeni oltar v cerkvi, da se zateče v nebo. S seboj je vzela tudi svoje darove. Ko je prišla svoj pajčolan, je opazila tudi svetlo glavico malega Roka in rob njegove modre obleke. Devica se je ustavila.

»To dete je moje,« je dejala. »To vzamem tudi seboj.«

In res, prišla je za mehke kodre, misleča, da ga bo lahko dvignila. Toda otrok je bil težak, zelo težak, za tako majhno telesce tako težak, da je morala presveta Devica izpustiti vse svoje darove in mu podati obe roki.

Ko je tako odvrгла vse, platno, tkanine in rože, je končno lahko dvignila dete in tedaj se ni več čudila njegovi veliki teži. Sabina, njegova mati, se ga je umirajoča oklepala in umirajoč se je zatem oklepala matere še oče.

»Ahl!« je dejala prečista Devica, ginjena in radostna ob pogledu na ta grozd src; »Bog je ustvaril lepe stvari na zemlji!«

In v eno krilo svoje zvezdami posute obleke je vzela očeta z materjo in z otrokom, troje ljubezni, ki imajo pa samo eno ime: RODBINA.

N. V. GOGOLJ:

11

Plašč

Ni gledal, ali so plašči z mačjim ali bobrovim krznom vatirani, podloženi z lisijim ali z medvedjim kožuhom, z eno besedo, katere koli vrste, kolikor jih je človek izumil, da se vanje odeva. Eden izmed uradnikov oddelka, v katerem je Akakij Akakjevič služil, je videl mrtvega na svoje lastne oči in v njem takoj spoznal Akakija Akakjeviča; to pa ga je spravilo v tak strah, da je bežal, kar so ga nesle noge, in zato ni mogel dobro razločiti duha, ampak je samo videl, kako mu je le-ta oddaleč grozil s palcem. Z vseh strani so prihajale pritožbe, da zaradi teh dogodkov niso izpostavljeni nevarnosti hudega prehlada samo hrbti in ramena titularnih, ampak tudi dvornih svetnikov. Policija je izdala uredbi, da morajo duha prijeti, živega mrtvega, in ga najstrožje kaznovati, in skoraj bi se bilo to zgodilo. Čuvaj neke mestne četrti je v Kirjuškinovi ulici zagrabil strah za vrat na licu mesta ravno v trenutku, ko je hotel le-ta potegniti debel volneni plašč s pleč

nekemu upokojenemu godcu, ki je svojčas igral na flavto. Ko ga je bil zagrabil za vrat, je poklical dva svoja tovariša, katerima je velel, da naj mrtvega drže, sam pa je segel v golenico svojega desnega škornja, da privleče iz nje svojo tobačnico in pogreje svoj zamrznili nos, toda tobak je bil take vrste, da ga ni mogel prenesti niti duha. Še preden je čuvaj utegnil potegniti ščepec tobaka v levo nosnico, pri čemer je desno tiščal s prstom, je strah tako silno kihnil, da je obrizgal vsem trem junakom oči. Medtem ko so se podvivali, da si jih z dlanmi oterajo, je strah izginil. Od tega časa so nočni čuvaji imeli tak strah, da si niso upali prijeti niti živih in so samo od daleč kričali na sumljive ljudi: »Ti, kaj delaš tam? Glej, da se pobereš!« Mrtvi uradnik pa se je odslej pojavljal tudi onstran Kalkinovega mostu in spravljal v strah najpoštenje ljudi.

Mi smo spričo teh dogodkov popolnoma pozabili na »važno osebo«, ki je bila pravi povod, da je naša populacija resnična povest privzela tak fantastičen vid. Ker hočemo biti pravični, moramo priznati, da se je generala kmalu potem, ko je odšel od njega popolnoma potrta Akakij Akakjevič, lotilo nekaj usmiljenju podobnega.

Saj je bilo njegovo srce dobro in njegova duša je bila zmožna plemenitih čustev, čeprav mu je njegov položaj branil, da bi jih pokazal očitno. Ko ga je bil zapustil njegov prijatelj, ki je takrat bil v njegovem kabinetu, je večkrat mislil na Akakija Akakjeviča. Od tega časa se mu je skoraj vsak dan pojavljala pred očmi podoba Akakija Akakjeviča, ki ni mogel prenesti njegovega uradnega ukora. Misel nanj ga je v taki meri vznemirjala, da je po preteku enega tedna sklenil poslati na njegov dom uradnika z naročilom, naj pozve, kdo je ta Akakij Akakjevič, kako se mu godi in ali bi ne bilo mogoče izkazati mu kakšno pomoč. Ko mu je uradnik sporočil, da je Akakij Akakjevič naglo umrl za hudo mrzlico, je bil prepaden, začela ga je peči vest in je bil ves dan slabe volje.

Da se nekoliko raztrese in pozabi neprijetni doživljaj, se je odpravil zvečer k nekemu svojemu prijatelju, pri katerem je našel zbrano dobro družbo. Kar mu je posebnost dobro delo, je bilo to, da so bili vsi navzočni enakega čina in položaja kakor on, tako da se mu ni bilo treba pretvarjati in preveč paziti na svoje dostojanstvo. To je čudovito vplivalo na njegovega duha. Duša se mu je razvezala, bil je

ljubezniv do skrajnosti in se imenitno zabaval. Spil je nekaj kupic šampanjca, kar, kakor vsi vemo, človeka rado navduši, da skoči čez plot. Tako se je zgodilo tudi to pot; general je sklenil, da se poda namesto domov h Karolini Ivanovni, Nemki, kakor se zdi, do katere je gojil prava prijateljska čustva. Da ne bo kdo kaj slabega mislil, moramo pripomniti, da general ni bil več mlad, da je bil dober soprog in skrben oče svoji družini. Njegova dva sinova, katerih je bil eden že v državni službi, in ljubka šestnajstletna hčerka z nekoliko zavijamim, a srčkanim noskom so prihajali vsak dan k njemu, da mu poljubijo roko in ga pozdravijo: »Bonjour, papa!« Njegova soproga, še sveža in nikakor ne grda gospa, mu je najprej ponudila svojo roko, da jo poljubi, in potem poljubila njegovo. Navzlic temu naš dostojanstvenik, ki je bil v svojem zakonu popolnoma srečen, ni smatral za spotakljivo, če ima prijateljico v drugi četrti mesta, čeprav ni bila ne lepša ne mlajša od njegove žene. So pač take uganke na svetu, da jih navadni ljudje ne moremo rešiti in se ne smatramo za poklicane o takih stvareh soditi.

(Dalje prihodnjič)

Proslava 50-letnega obstoja društva „Bilka“ v Bilčovsu

Dan, kakor bi si ga lepšega ne mogli želeli, nam je Bog naklonil zadnjo nedeljo, 16. septembra, Praznično razpoloženje je vladalo že dan prej, ko so pripravljali oder na prostem blizu župnišča in so fantje postavljali slavaloke z napisi »Pozdravljeni« in »Na svidenje«. Vse lepo pripravljeno in okrašeno je čakalo na zgodovinsko pomembni dan slavlja.

V nedeljo je bila prva sveta maša za vse druge rajne člane Katoliškega izobraževalnega društva, ki so v preteklih 50 letih šli pred nami v večnost. Mnogo jih je, ki so dali življenje za svoj narod in svoje prepričanje v prvi in drugi svetovni vojni. Vseh smo se pri sveti daritvi spominjali in Boga prosili, naj jim podari večni mir. Bili so dobri, verni in požrtvovalni prosvetarji, pevci in igravci. Živeli so po načelu društva »Spoznaj samega sebe — ljubi svoj narod, a spoštuj tujega«.

Opoldne ob dveh se je zbrala ogromna množica slovenskih ljudi in gostov iz Gur, Podjune, Roža in Zile, kakor še ne vemo pomniti kdaj v Bilčovsu. Prihajali so nenehno avtomobili in prinašali povabljenice. Celo iz Slovenije, iz Trsta in Gorice je bilo zastopstvo s prosvetarji in rudarsko godbo na pihala.

Po pozdravni pesmi mladega moškega zbora pod vodstvom gospoda Foltija Kapusa iz Bilčovsa je pozdravil sedanji predsednik društva Peter Sitter vse goste in navzoče z gospodom deželnim glavarjem na čelu. Nato je spregovoril dobrodošlico rojakom iz Slovenije, Trsta in Gorice; ravnatelju slov. gimnazije dr. Jošku Tischlerju; predsedniku Krščanske kulturne zveze, prof. dr. Pavleju Zablatniku; č. g. župniku Jožefu Stich; jugoslovanskemu konzulu Borisu Trampužu; županu Bartlmu Pavletu in občinskemu odboru. Med gosti je bil tudi profesor dr. Inzko, predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev. Sledilo je petje starega moškega zbora: Tam za goro zvezda sveti, Tiha luna jasno sije, Vigred pa lušno je. Lepo so deklamirali Krušič Lori, Kand. med. Buch Joško in maturant Mihi Kulnik.

Nato je imel slavnostni govor g. Janko Ogris starejši, v katerem se je najprej zahvalil Bogu za krasni dan in potem vsem,

ki so se odzvali vabilu in prišli k proslavi. Nakazal je potek, težave in tudi nasilje v času vojn in posebno nemškega nacističnega režima ter izrazil svoje priznanje in hvaležnost vsem sedanjim kulturnim delavcem z željo, da bi tudi zanamci ljubili materin jezik, oblikovali svoj slovenski značaj, ohranili vero in spoštovali sosednji narod. Besede priznanja in zahvale za vse kulturno delo je spregovoril tudi gospod deželni glavar g. Wedenig v imenu dežele in rekel, da mora biti ustanova, ki je šla preko toliko preizkušenj, res nekaj dobrega, in da vrši veliko delo sporazuma, sožitja in miru med obema narodoma na Koroškem.

Vmes je zaigrala godba venček narodnih pesmi in tako dvignila praznično razpoloženje vseh navzočih.

V daljšem govoru se je zahvalil predsednik Slovenske prosvetne zveze dr. Franci Zwitter za vse delo in udeleževanje in nakazal razne spremembe v današnjem času ter podčrtal zahteve enakopravnosti, šole, dvojezičnih napisov in uradnega jezika. Vrsta dolgoletnih zaslužnih članov je sprejela Drabosnjakovo odlikovanje. Zastopniki Slovenije so podarili društvu v Bilčovsu lepe darove in s tem pokazali bratsko povezanost med Slovenci na Koroškem in v Sloveniji. Obžalovanja vredno pa je, da je predsednik Slovenske prosvetne zveze izrazil slavnostni govor tudi v namene socialistične volilne propagande in to na kulturni prireditvi, pri kateri so sodelovali in ji iz spoštovanja do dela, ki so ga v zadnjih 50 letih vršili prosvetni delavci v Bilčovsu, prisostvovali vsi rojaki neglede na njih svetovnonazorno prepričanje.

Z nastopom otroškega zbora pod vodstvom gospoda Jankota Ogrisa, pd. Miklavža, smo doživeli res veselje in ganotje. Zapeli so »Škrjanček poje, žvrgoli« in »Prijetelj, obrodile so trte vince nam sladkoe«. Zaključili pa so veličastno proslavo združeni zbori prosvetnih društev pod vodstvom Pavleta Kernjaka s pesmima »V Gorenjsko oziram se skalnato stran« in »Rož, Podjuna, Zila«. Vsi zbori so želi veliko priznanja in navdušenega ploskanja ni bilo konec. Bilčovičani, pogumno naprej za Boga, domovino in narod!

Športni kotichek

SRAMOTEN PORAZ AVSTRIJSKEGA NOGOMETA

V nedeljo je v dunajskem stadionu podlegla avstrijska enajstorica Čehom, drugemu na svetovnem prvenstvu v Čilu s 6:0.

Čehi so prišli z vsemi „kanoni“ na Dunaj, tako s čudežnim vratarjem Schroiffom, z Massopustom, ki je eden najboljših levih tekačev na svetu — u-strelil je tudi dva gola —, s Schererjem, ki je na zadnjem svetovnem prvenstvu ustrelil največ golov in z razdiravcem Popluharjem. Vytlačil sam, trener Čehov, je napovedoval najmočnejšo zasedbo za to tekmo.

„Stari“ Avstrijci se sploh niso znašli, kajti v vsem jih je Vytlačilova enajstorica prekašala.

S to zmago pa so Čehi poplačali Avstriji zadnje obresti za poraz iz leta 1954 (5:0) v Švici.

Ta veliki poraz (6:0) pa bo prav gotovo zaznamovan kot „črni“ dan v zgodovini avstrijskega nogometa.

PRVA ZMAGA ŠT. JANŽA UNION RUDARSTVA ŠT. JANŽ 1:3 (1:0).

Končno se je le šentjanškimi nogometašem posrečilo osvojiti prve dve točki. Prvič je Št. Janž v tej sezoni stavil kompletno moštvo (razen Jasbinška, ki je v bolnišnici).

V prvem polčasu se je zdelo, da bodo Rožani zapustili igrišče praznih rok; saj se je Rudi po srečni kombinaciji posrečilo zabiti prvo žogo v mrežo — 1:0. Pri tem rezultatu je tudi ostalo v prvi polovici igre.

Ves drugi polčas pa je potekal v premoči Rožanov, ki so s premišljeno borbeno igro prevrnili nadaljni potek igre. Z hitrimi prodori je napad skušal ukaniti vratarja, kar se dolgo ni posrečilo. Toda v dveh minutah je Št. Janž fiksiral svojo zmago, kajti Kropičnik Robert je dvakrat hladnokrvno z lepima streloma pretresel mrežo — 1:2. Zadnji gol pa je dal Hanzej Gabriel, ki letos — kakor se zdi — še sploh ni našel svoje forme. Zmaga bi lahko še izpadla veliko višje, če bi napad malo več streljal.

V V. kolu prvenstva drugega razreda pa bo šentjanška elita naletela v nedeljo na domačem igrišču na Št. Lenart.

VII. EVROPSKO PRVENSTVO V LAHKI ATLETIKI

V sredo, dne 12. t. m., se je v Beogradu začelo evropsko prvenstvo v lahki atletiki. Okoli stadiona so vihrale zastave vseh 28 nastopajočih držav, skupno 833 atletov in atletinjami. Največ zastopnikov je šela Poljska (45), najmanj pa Malta (1). Otvoritveni ceremoniji je prisostvoval tudi ruski kozmonavt Titov. Zapisrigo v imenu vseh atletov pa je položil najstarejši jugosl. atlet — maratonec Franjo Mihalič.

Že prvi dan PEA so bile prve tri zlate kolajne oddane in sicer v hoji na 20 km — Matthews (V. Britanija); v teku na 10.000 m — Rus Bolotnikov, ki je v izvrstnem finišu prehitel vodečega Nemca Jankeja za več kot 50 m. V metu krogle za ženske je rekorderka Tamara Press (SZ) z novo svetovno

Pri nas na Koroškem

(Nadaljevanje s 4. strani)

KOTMARA VES (Športna društva)

Naša občina se ponaša z dvojnim športnim društvom: eno je včlanjeno v Unionu, drugo v Askö, vsako ima svoje igrišče in svoje tekme. Športna skupina, ki je včlanjena v Unionu, prireja svoje tekme najrajši ob nedeljah med farno službo božjo v veliko pohujšanje vernega ljudstva. Zadnjo nedeljo je njih kričanje naravnost motilo božjo službo in so nam nehoti prihajali v spomin apeli iz časa nacizma, ki so se tudi vršili med božjo službo — pač z namenom, da bi se mladina odtegnila od božje službe. Naši očanci so majali z glavami: to pa mladini ne bo prineslo božje blagoslova. Športne prireditve Uniona na nedeljski dopoldan so slaba volilna propaganda za stranko, ki stoji za njim. Nimamo nič proti športu kot takšnemu, pač pa želimo, da bi bil nedeljski dopoldan prost hrupnih športnih prireditev. Tudi športno društvo Union naj bi upoštevalo parolo kat. akcije: ob nedeljah ima Bog prednost!

V nedeljo smo imeli po dolgem času

znamko (18,55m) potrdila svojo absolutno premoč na prvenstvu.

V teku na 100 m za moške so triumfirali Francozi: 5 finalistov je letelo odlični čas 10,4.

Vrstni red: 1. Piquemal 10,4 (Fr.); 2. Delecour 10,4 (Fr.); 3. Gamper 10,4 (Nemčija), favorit št. 1.

V troskoku pa je po pričakovanju odnesel zlato kolajno svetovni rekorder, Poljak Schmidt (16,56 m). Veselo presenečenje je pripravil Jugoslovian Jocić, ki se je uvrstil med šestonico najboljših Evropejcev (z daljino 15,68 m).

Met diska za moške se je končal z zmago favorita št. 1, Rusa Trusenjeva (57,11 m).

V metu kopija za ženske je zmagala Rusinja Osolina s 54,93 m. Avstrijska zastopnica, Erika Strasser, se je z 49,90 m uvrstila na 6. mesto.

Skok v višino za ženske je odločila svetovna rekorderka, Jolanda Balas (Romunija) z višino 1,83 m pred Jugoslovanko Gere (1,76 m).

V metu krogle za moške je edinole Madžar Varju prišel čez 19 m. Z 19,02 m si je osvojil naslov evr. prvaka.

Skok v višino za moške se ni končal — kakor je svetovni rekorder Valerij Brumel (SZ) napovedal — z novim svetovnim rekordom.

Rezultati: 1. Valerij Brumel 2,21 m; 2. Stiv Petersen 2,13 m (Švedska); 3. Robert Schavlakadse 2,09 m (SZ).

V metu kladiva pa je avstrijski atlet št. 1, Heinrich Thuns, s 65,23 osvojil 4. mesto in pustil za seboj prejšnjega evropskega rekorderja, Rusa Rudenka in Poljaka Cieply.

Filmska ocena

Bistrica v Rožu. — Sobota, 22. 9.: Meine Frau, das Callgirl (IVb). Veseloigra za odrasle. Z resnim premislekom. — Nedelja, 23. 9.: Bis zum Ende aller Tage (IV). Ljubezenski film. Mlad pomorščak pripelje iz Kitajske nevesto s seboj. Kljub raznim težavam si ostaneta zvesta. Za odrasle s premislekom. — Sreda, 26. 9.: Schmutziges Geld (IVa). Kri-

spet veselo ženitovanje: zakonsko zvestoba sta si obljubila Janec Čertov, mesar v Kotmari vesi in bolničarka Rupič Ana, doma v Zagorjah. Ker sta si podala roki Rožan in Podjunčanka je bil tudi poročni obred »rožansko-podjanski«, sejali smo drobiž in pili blagoslovljeno vino, prvo je rožanska, drugo pa podjunska navada. Želimo obilo sreče!

MAČE

(Drage Pepce ni več)

Hudo je prizadela Permoževo hišo na Mačah smrt hčerke Pepce. Dne prvega septembra so jo položili poleg matere na pokopališču v Svecih k zadnjemu počitku.

Pepca je edina od štirih hčera ostala na domu in je po materini smrti pred sedmimi leti opravljala vsa gospodinjska in poljska dela. Očetu je bila močna opora; vso težko delo sta opravljala največ sama. V 33 letih življenja je rajna doživela dosti hudega. Kot mlado dekle je bila v dobi nemškega nacizma zaprta v celovškem zaporu, kjer si je nakopala tudi bolezen. Pred nekaj leti pa se je ponesrečila pri delu in posledaj mi bila več tako odporna. Prvega septembra smo se poslovili od nje.

Žalujočemu očetu, ki je ostal sam na velikem posestvu, izrekamo iskreno sožalje.

minalni film. Gangsterji se bojujejo med seboj za plen, ki so ga ugrabili pri nekem napadu na denarni transport.

Borovlje. — Sobota, 22. 9.: Die Mongolen (IVa). Pustolovski film. Legendarna epizoda o vpadih mongolskih plemen v vzhodno Evropo v 13. stoletju. — Nedelja, 23. 9.: Die Stunde, die du glücklich bist (IVb). Odvetnica ima ljubezensko razmerje s poročenim veleindustrialcem. — Torek, 25. 9.: Er kam, sah und siegte (III). Farmarji pridejo navzkriž z gozdničnimi delavci, ki jim hočejo sekati neki življenjsko važen gozd. — Četrtek, 27. 9.: Affäre einer Nacht (V). Lahkomiseln in hiter prelom zakonske zvestobe, moralni zadržki!

Dobrla ves. — Sobota in nedelja, 22. in 23. 9.: Ia in Oberbayern (IVb). Veseloigra. Prusi in Bavarci kot sovražni bratje. Moralni zadržki! — Sreda, 26. 9.: Diego, der Geächtete (III). Pustolovski film. Plemič tiranizira kmete, svobodnjaki ga pa končno premagajo.

Miklavčevo. — Nedelja, 23. 9.: König der silbernen Berge (IIa). Smučarski mojster se zaradi neke nesreče, pri kateri se čuti sokrivga, skriva v neki japonski vasi in si tam najde mnogo prijateljev ter japonsko nevesto. — Četrtek, 27. 9.: Diego, der Geächtete (III). Glej pod Dobrla ves!

Pliberk. — Sobota in nedelja, 22. in 23. 9.: Die Schatten werden länger (IV). Dramatičen film o trudih, da bi moralno in socialno padla dekleta spravili na pravo pot. — Torek, 25. 9.: Dick und Doofs Lachparaden (II). Štiri kratke veseloigre. — Četrtek, 27. 9.: Michigan Kid (IV). Film iz divjega zapada. Drzen junak premaga s pomočjo prijateljev tolovaže.

Sinča ves. — Petek in sobota, 21. in 22. 9.: Der Schlüssel (IV+). Vojni film. — Nedelja, 23. 9.: Die Millionärin (IV). Muhasta milijonarka skuša z vsemi sredstvi pridobiti naklonjenost indijskega zdravnika in si pridobi končno tudi njegovo ljubezen. Za odrasle s premislekom. — Ponedeljek in torek, 24. in 25. 9.: Mit den Waffen einer Frau (VI). Pariški odvetnik zagovarja mlado zločinko. Nemoralen film, ki ga moramo odklanjati! — Sreda in četrtek, 26. in 27. 9.: Die schwarze Sklavine (IVa). Upor na neki suženjski ladj v 17. stoletju. — Petek in sobota, 28. in 29. 9.: Killer Mc Coy (IVa). Pretepaški fant se razvije v pomembnega boksarja. Za odrasle s premislekom.

Št. Jakob v Rožu. — Sobota, 22. 9.: Liebling der Götter (III). Filmski sijaj in tragičen konec filmske igralkice Renate Müller zaradi njenih ljubezenskih razmerij do moža, ki je bil zaradi svoje rase preganjan. — Nedelja, 23. 9.: An heiligen Wassern (IIa). Domovinski film. Vdrževanje vodovoda v neki švicarski gorski vasi zahteva marsikatero človeško žrtev in s tem pride do napetosti med vaško skupnostjo. — Sreda, 26. 9.: Ein Mann geht seinen Weg (IVa). Kriminalni film.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 24. 9.: 14.15 Poročila, objave. Pregled spreda. Anton Martin Slomšek. (Ob 100-letnici smrti). 18.00 Kaj bo sinku sen prineslo... — TOREK, 25. 9.: 14.15 Poročila, objave. — Domači zbori. — SREDA, 26. 9.: 14.15 Poročila, objave. — V sredo popoldne v prijetni družbi. — ČETRTEK, 27. 9.: 14.15 Poročila, objave. — Pesem o jeseni... — PETEK, 28. 9.: 14.15 Poročila, objave. — Zena in dom. — SOBOTA, 29. 9.: 9.00 Od pesmi do pesmi. — od srca do srca. — NEDELJA, 30. 9.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

ZAHVALA

Ob bridki izgubi naše ljubljene Jogrove mame

Marije Kačnik

izrekamo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, zastopnikom oblasti in organizacij, učiteljsstvu in vsem drugim, ki so pokojnico spremili k zadnjemu počitku in jo obsuli s cvetjem, prisrčno zahvalo.

Posebej se zahvaljujemo č. g. župniku Kogleku za njegov pretresljiv govor, kot tudi ostali č. duhovščini, g. zdravniku dr. Wutteju, Komarjevi družini, gg. pevovodjema Hartmanu in Sadjaku, pevcem in pogrebcom.

Žalujoči mož in hčerke